واڪا منهنجي وس!

(شعري مجموعو)

شاعر

قريشي نعيم الله "صابر"

N.A.Q
DIGITAL PUBLICATIONS
Pakistan- 03313051325

واڪا منهنجي وس!
قريشي نعيم الله "صابر"
N.A.Q
DIGITAL PUBLICATIONS
Pakistan- 03313051325

واڪا منهنجي وس!

(شعري مجموعو)

هر ڪو چوي ٿو پنهنجو ڇپائي ڪتاب ڏس
پنهنجي ڪلام جو ڀ ڪري تون حساب ڏس
جي ”واڪا منهنجي وس“ آهن تہ عام ڪر
سوچين اچا ڀ ڇا ٿو ”صابر“ جواب ڏس

نعيم الله ”صابر“ قريشي

{حق ۽ واسطا محفوظ}

واڪا منهنجي وس!

(شاعري ۽ مضمون)

شاعر: قريشي نعيم الله "صابر"

ڇاپو پهريون: 2017ع

ڪمپوزنگ: نصراللهؒ

ڇپائيندڙ: NAQ ڊجيٽل پبليڪيشنز- پاڪستان-03313051325

WAKA MUHINJY WAS

(POETRY AND ESSAYS)

By: QURESHI NAEEMULLAH "SABIR"

First Edition: 2017

Composing & Design: NASRULLAH

Published by: NAQ Digital Publications- Pakistan.

بسم الله الرحمن الرحيم

مَوْلَايَ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا أَبَدًا

عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمِ

فهرست

1. عرض حال 10
2. نعيم الله صابر ـ غزلن جي رنگينين ۾: وفا منظور علي چوهاڻ 12
3. تاثرات: نذير احمد "نذير" ڏيهو 17

نظم

4. اي ڏٺي تو در جهڪن شاهه وگدا 18
5. مديني جي مومن آ وستي نرالي 19
6. مرحبا صلي عليٰ خير الوريٰ پيدا ٿيو، 20
7. بعد موليٰ جي مٿي عظمت رسول الله جي، 21
8. معراج واري رات 22
9. آيو رمضان آ تڙيو شيطان آ، 24
10. الوداع اي ماهِ رمضان، ماهِ مهمان الوداع 25
11. ڪيو مولا عبادت لاءِ پيدا هڪ حرم آهي، 27
12. ڪربل جو ٻڌي واقعو صد بار چوان ٿو 28
13. هر ڪو چوي ٿو منهنجو رهبر حسين آ 29
14. اڄ ته اسان لاءِ جاڳ پيئائي 30
15. واهه واهه جو پٽ تي دلبر عبد اللطيف آهي 32
16. قلندر لعل سيوهاڻي ٿيو مشڪل ڪشا باني، 33
17. مست قلندر مست قلندر مست قلندر لعل 34
18. رحلت بابا عبدالرحمٰن مست (22 مارچ 1971ع) 35
19. پهرين ورسي - بابا عبدالرحمٰن مست 36
20. ٻئين ورسي - بابا عبدالرحمٰن مست 37
21. امڙ منڙي 38
22. هڪ شهيدِ ڪربلا آ، هڪ جمهوريت جو شهيد 39
23. ٻڌيو نونهالن لاءِ گلشن ادب 40
24. ديوان شوق 41
25. استاد 42
26. هاري 43
27. راءِ بهادر اوڌا داس دل ۾ رکي هئي جيڪا آس، 44
28. حيدر بخش جتوئي 46
29. ڏينهون ڏينهن في نه وڌاءِ 47
30. ڇا مليو تعبير آ اظهار پاڪستان جو 48

31. موهن جو دڙو 49
32. پنهنجي گهر ۾ سکي ٿي گذارين 50
33. منظوم خط سعيد اختر قريشي مسقط ڏانهن: 51
34. پياري سنڌ او پياري سنڌ، منڙي ۽ موچاري سنڌ 53
35. سنڌ جي مون گهري آزادي آ 55
36. اباڻن ڪکن ڪان ڪيون چو ڪنارا 56
37. سنڌ سان پيار ڪيو- اُهڙو اقرار ڪيو 57
38. چو ڪُٺِيو چو لٽيو تا توهان 58
39. انصاف ڪر 59
40. حڪومت جي دعوىٰ تا ڏاهيون اڏا، 60
41. ملڪ جا آهيو محافظ قوم جا قاتل نہ ٿيو، 61
42. اڄ ديس ۾ آئي عيد عجب 62
43. سڏيو سنڌ توکي اٿي آ پٽائي 62
44. مان سڪ جو آهيان سوداگر 62
45. او قاتل وينو ڪهندو رهہ قربان هزارين ٿي ويندءِ 63
46. علم پرايو آن وڌايو شان وڌايو مان وڌايو 64
47. ٽر واسي 65
48. نظم - مٽيءَ جو ماڻُ 66
49. هن مٽِيءَ جو تو مان چوان، 66
50. جنهن جنهن جي گنديءَ ۾ داٽا آهن تن جا چريا سياٽا 69
51. جيجل 70
52. غريب جو گذارو ڏاڍو ڏکيو ٿيو آهي 72
53. زندگيءَ جي صدا آهيان 74
54. تنهنجو آهيان تنهنجو آهيان، 75
55. روز هنن رستن راهن ڪان تنهنجا پڇايان پار، 76
56. هيءَ ٻالهہ آ پر ڪيف دلفريب نظارن جي 77
57. پنورا تا رس چوسن، مالهي گل چڏي تو توڙي 78
58. منهنجي مسڪن اڳيان تون اڳهاڙي وئين 79
59. اجا تون نہ آئين وري عيد آئي 80
60. غم آهي تنهنجو گهڻو مونکي منا مننار 81
61. چاتي چلڪئي چو ٿي چوري 82
62. چو مون ڪان منهنڙو موڙين ٿو، چو ايڏو مون ڪان ڀوڙين ٿو 83

.63 ڇو اجان تو ڪرين حجاب سڄڻ 84
.64 سنگدل آهين تہ دل تي مان بہ تو پٿر رکان 85
.65 ڏنگا ڏير مونسان ڏاڍي ڪري ويا 86
.66 تهذيب ثقافت جي بي مثل ڪهاڻي آ 86
.67 دوست پيو رکڻو اتم پر دوست ئي ڪن ٿا دغا 87
.68 پهتس جو ڪنهن وٿاڻي منظر ڏٺو مون هي 89
.69 منهنجو عشق آ اکين جو ٻڌ تون منهنجي زباني 90
.70 جا چاش ملي تنهنجي چاھ منجهان 91
.71 توسان مان پيار ڪيو، ٻيو نڪو يار ڪيو 92
.72 ٻڌايان تو ڳالهيون ڳڻن واريو ڳچ 93
.73 تون بہ مسافر مان بہ مسافر گهڙي پلڪ جا آهيون 94
.74 بغير نقطي ڪلام 95
.75 تڪيان تنهنجون راهون ورن ڪڏهن وارا 96
.76 عاشقن لاءِ يار جو ديدار ئي بس عيد آ 98
.77 خزان جو خاتمو ٿي ويو چمن ۾ تازگي آئي، 99
.78 ڏس ديد ملي ديد سان تو پيار ٿي وڃي 100
.79 من مندر ۾ آڳ مچائي روڳ لڳائي ويندي آهي 101
.80 دلربا دلدار دلبر ناز نخرا ڏي ڇڏي 102
.81 ڇو مون کان رُسي تون وئين يار پيارا 103
.82 لٽيري جو چهرو چتائي آ ڏسڻو 104
.83 آمدِ راحت جا آهن ڏينهڙا 105
.84 زندگيءَ جو ڪو زمانو ياد آ 106
.85 قربان ٿيا ڪيئي حسين مست قدم تي، 108
.86 پيدا ڪيو جهان ۾ هڪ اضطراب ٿي 110
.87 ڏس ڏينهن ختم ٿي سارو ويو سج جو بہ نشان آ ڪونہ رهيو 111
.88 اج يار جي چشم ۾ خونمار بينو آ 112
.89 سيٽ وارن جا ناهيون سنگتي، قرب وارن جي قدمن ۾ 113
.90 درد وارن کي دلاسو ڏيو منا دلدار جو 114
.91 منهنجو توسان پيار آ ڪيئون اقرار آ 115
.92 مناٙ تو سوا مان وساريو زمانو 116
.93 پڄي پورا ڪرين ڇو تو جڏهن تڪميل تون آهين 117
.94 حسينن جي هجي بازار ديوانہ ليي پوندا 118

95. ٿيو دل جو توسان سودو ساري عمر پيو گذارجاءِ 119
96. امانت 120
97. غير آ غير تہ پنهنجو بہ پرايو يارو 121
98. حالات ناسازگار 122
99. تنهنجي دنيا جو نقش ٻيو آهي 123
100. ٻڌي ٻول تنهنجا اي منا ٿيو مونکي اندازو 124
101. شرم وحياء جو پتلو آ سيڪو سجاڻي 124
102. تو سوا محبوب مان ڪاڏي وجان ڪنهن سان ملان 124
103. محبت منڙين ڳالهين سان آ نفرت بد ڪلاميءَ کان 124
104. اي ڏٽي تو در جهڪن شاهہ وگدا 125
105. ڪي سوڊا سيج سجائي ويا 126
106. واسينگ جيان زلف جنين مونکي ڏنگيو آ 126
107. سڄڻ سور ايڏا ڏئي ڪر نہ ساٹو 126
108. اهو تو نہ چاتو مون ڪيئن ڏينهن گذاريو 127
109. ظالم ٿو ڪرين ظلم تون چاڪاڻ سدائين 127
110. اڄ اڱڻ تي محب منهنجو مرڪندو ايندو وري 127
111. اڄ ڪيو آ تو سڄڻ واعدو وفاداريءَ جو 127
112. مُنهن اگهاڙيون مينڊريون ڏسي ڪير چوي 128
113. جهڙا گل گلاب جا تهڙا پهرن ويس 128
114. ڏٽِي تنهنجي دنيا گهڻي آ نرالي 128
115. اچين جي اڱڻ منهنجي لال وڳو پائي 128
116. عشق وارن جي اکين ۾ اشڪ نت جاري ڏٺم 129
117. چو نہ چاتين ڪي ڪيو چاڻيون چلي 129
118. نگاهون تيز خنجر جان هٹين ٿو گهوري گڙ پائي 129
119. واهہ جي رونق واهہ جي محفل 129
120. ورائي ويرن ڪي ڏيڻ ويڻ آئي، 130
121. چا پچو تا مان ڪهاڻي چا ڪريان 131
122. عيد تي آيو نہ جاني چا ڪريان 131
123. ڪجهہ غور ڪر غريب جي تنهنجي هٿ آ حياتي 131
124. اکين ڪي اڄ مون چيو ڏسي چپ ڪيو 131
125. وستيءَ وستيءَ ويراني شهرن ۾ دهشت گردي آ 131
126. باغ جو باني هيو سو باغبان ڪاڏي ويو 132

.127 وري پيي حسرتون رهنديون چڏيو چاهي دنيا وارن 132
.128 ليڊرن جا ٻار ٽا ٻاهر پڙهن، حاڪمن جا ٻار ٽا ٻاهر پڙهن 132
.129 اقوال زرين:........................ 133
.130 آزمايو ويندو 133
.131 دوستي نہ ڪجي 133
.132 ظاهر نہ ڪجي........................ 133
.133 پيچ پري........................ 134
.134 ڀروسو نہ ڪجي........................ 134
.135 شڪايت نہ ڪجي! 134
.136 ضروري تہ آهي! 135
.137 نہ ڪائجي 135
.138 قبول ڪجي 136
.139 هار(شڪست) مڃجي........................ 136
.140 حماقت جي نشاني آهي!........................ 136
.141 اچي ٿي! 137
.142 چلي ڙي چلي ڪٿِي بازار هلي وتون ڀاڄي ڪا ڀلي........................ 138
.143 ڪوڙن قصن فسانن نہ اشارن جي ڳالهہ ڪر........................ 138
.144 هاڻي تہ نہ نڪي هار نہ سينگار تو گهرجي 138

نثر

.145 سنڌي زبان جا مسئلا 139
.146 استاد جا فرض ۽ ذميواريون مضمون (نثر)........................ 142
.147 بزم گلشن لطيف شڪارپور 144
.148 ڪهاڻي ”پورل خان جي بستي“ 146
.149 چاهہ جي ڇهنڊڙي 147
.150

بسم اللّٰہ الرحمٰن الرحيم

عرض حال

محترم ناظرين ۽ ادب دوست ساٿيو!

السلام عليڪم:-

مون پهريون دفعو پنهنجي ادبي پورهئي کي پڌرو ڪيو آهي، ۽ پيڙا جو پيغام پڙهندڙن تائين پهچائڻ لاءِ پيش ڪري رهيو آهيان. ماضي قريب ۾ سنڌ جي حالتن تي گهري نظر وجهبي تہ بد امني، دهشتگردي ۽ لاقانونيت جو راڄ رهيو. جيڪي بہ دل ڏاريندڙ واقعا پيش آيا اڄ تائين بہ ان جو ڪو ڏوهاري گرفتار نہ ٿي سگهيو، ان ڪري مون هي ننڍڙو شعري مجموعو ”واڪا منهنجي وس“ لکڻ جو فيصلو ڪيو،جنهن جو سبب اُهي جُنيون ۽ بيگناهہ عوام تي گولين جا وسڪارا ۽ لاشن جا تحفا آهن. شاعر جيئن تہ حساس طبع عوام جو نمائندو سڏيو ويندو آهي، انڪري منهنجا جذبا بہ اوهان جا جذبا آهن، اوهان پاڻ محسوس ڪندا.

جيڪا دل ڏاريندڙ واقعن جي مون عڪاسي ڪئي آهي سا شعرن جي صورت ۾ اوهان جي هٿن ۾ آهي.

منهنجو ناتو شاعريءَ سان گهٽي عرصي کان ڳنڍيل آهي جنهن ڪري ڪيترن مهان شاعرن ۽ اديبن کي ڏسڻ ۽ ٻڌڻ جا موقعا نصيب ٿيا آهن، ان هوندي بہ آئون پنهنجي استاد محترم مرحوم مولانا امان اللّٰہ ”مفلح“ جن کي نہ وساريندس جنهن مونکي ادبي زندگيءَ ۾ رهنمائي فرمائي ۽ مشاعرن ۾ روشناس ڪرايو.

منهنجو مقصد هن ڪتاب لکڻ جو اِهو ئي آهي تہ اسان کي سنڌ جا گذريل واقعات نہ وسارڻ گهرجن، جنهن ۾ جاني ۽ مالي نقصان بي

انداز پهتو. مگر افسوس جو ڪنهن بہ تدارڪ نہ ڪيو، ڪو بہ داد رسيءَ ۽ حال پُرسانيءَ لاءِ نہ پهتو.

انڪري هاڻي پاڻ پتوڙڻ واري جذبي ڪي جاڳائڻ لاءِ جيڪي آهي سو پيش ڪريان ٿو يعني ”واڪا منهنجي وس“

پڙهندڙ ساٿين کي گذارش آهي تہ هن ڪتاب متعلق پنهنجا رايا ۽ تنقيد، پنهنجا تاثرات بہ دل کولي لکندا.

مصنف

قريشي نعيم الله ”صابر“

نعيم الله صابر - غزلن جي رنگينين ۾

وفا منظور علي چوهاڻ

شاعرن جي سر زمين سنڌ جي هڪ ننڍڙي شهر شڪارپور کي اهو شرف حاصل آهي تي هن شهر اسان کي هر دؤر ۾ وڏا وڏا شاعر پيدا ڪري ڏنا آهن، جن هن شهر جي ادبي قدم ۾ واڌارو ئي پئي ڪيو آهي، سامي، لطف الله بدوي، حبيب الله ڀُٽي کان ويندي شيخ اياز، نياز همايوني، ارباب علي عادل، ضياء شاهه وغيره تائين سيني سنڌي ادب جي پنهنجي وس آهر خدمت پئي ڪئي آهي. اهڙن ئي مهان شاعرن ۾ هڪڙو نالو نعيم الله ”صابر“ جو به اچي ٿو.

نعيم الله ”صابر“ ولد مولوي اصغر علي قريشي 25 آگسٽ 1952ع ۾ شڪارپور ۾ ڄائو. هن شروعاتي تعليم پنهنجي پاڙي جي اسڪول مهر شاهه قبو ۾ ورتي. صابر ننڍي هوندي کان ئي ذهين هو ۽ حافظو به سندس ڏاڍو تکو هو، جا ڳالهه ڪتان ٻڌندا هئا تہ اها جلدي ذن ۾ جهٽي وٺندا هئا. تنهن ڪري پڙهائي ۾ ڏاڍو هوشيار هو. پاڻ پنجين ڪلاس کان وٺي اٺين ڪلاس تائين اسڪالرشپ به کٽندو رهيو جيئن تہ سندس وڏن جو مذهبي گهراڻي سان تعلق هو. ان ڪري مٿن به گهرو اثر پيو. پاڻ دنوي تعليم سان گڏ ديني تعليم بہ حاصل ڪندو رهيو. مئٽرڪ جو هن امتحان 1969ع ۾ ڪنڊڪوٽ هاءِ اسڪول مان پاس ڪيو. ان کان پوءِ 2 مئي 1972ع تي هڪ ڊسپينسري جي عهدي تي، هيلٿ ڊپارٽمينٽ سرڪاري نوڪريءَ ۾ گهڙيو ۽ هن وقت بہ ڊسپينسر جي عهدي تي آر.بي.يو.ٽي سول اسپتال شڪارپور ۾ ڪم ڪري رهيو آهي.

شاعريءَ جو شوق کين ننڍي هوندي کان هئن. ڇو تہ سندن والد بہ پڙهڻ ۽ ٻڌڻ جي حد تائين ادبي ذوق رکندا هئا ۽ ان جا شاعر مولوي امان

الله مفلح سان دوستيءَ جا گهِرا ناتا هئا. صابر ٻه نندي هوندي کان پنهنجي پيءُ سان مشاعرن ۾ وڃڻ لڳو هو، مشاعرا ٻڌي ٻڌي آخر پاڻ ٻه سورهن سالن جي عمر ۾ شاعري ڪرڻ شروع ڪئي. مولوي امان الله مفلح شاعري سيکارڻ ۾ سندن وڏي مدد ڪئي ۽ کين قابل بڻائي ڇڏيو جو هو پاڻ کي ”صابر“ چوائڻ لڳو. اڳتي هلي آغا عبدالنبي ”عليگ“ ۽ رحمت الله ”شوق“ جي طرحي مشاعرن کين عروضي شاعريءَ ۾ پختو شاعر بڻائي ڇڏيو. ان کان پوءِ گلشن لطيف شڪارپور جو بنياد 23 فيبروري 1982ع تي رکيائون. جنهن جا پاڻ هن وقت تائين سيڪريٽري ۽ نائب صدر ٿيندا رهيا آهن. بزم گلشن لطيف کي تحرڪ ونائڻ ۾ سندن وڏو ڪردار رهيو آهي. سندن بزم گلشن لطيف شڪارپور طرفان ”شوق“ سان گڏجي ”آل سنڌ ادبي ڪانفرنس جماڻي هال“ شڪارپور 1973ع ۾ ڪرائڻ هڪ يادگار ڪارنامو آهي.

پاڻ هن وق تائين سون جي تعداد ۾ شاعري ڪري چڪا آهن ۽ سندن شاعري سنڌ جي ڪيترن اخبارن ۽ رسالن ۾ شايع ٿيندي رهي آهي. پر اهو سڀ سست رفتار سان شايع ٿي آهي. کين پاڻ کي شاعري شايع ڪرائڻ جو شوق گهٽ نظر اچي ٿو. جڏهن مون سندن ڪيل شاعريءَ جا ٿي وڏا دفتر 1985ع تائين ڏٺا ته منهنجو ڇرڪ نڪري ويو ته صابر ايڏي شاعري ڪئي اهي. جڏهن ڏنو وجي ته ان جي پيٽ ۾ شايع گهٽ ٿيو آهي. جڏهن ڪو کين ڪنهن رسالي يا اخبار ۾ شاعري شايع ڪرائڻ لاءِ اچي ٿو ته پاڻ انهن کي شاعري ڏين ٿا. صابر صاحب جي اها سندس سستائپ کين گمنام شاعرن جي لسٽ ۾ وننڌي پئي وجي. هاڻي صابر صاحب کي پنهنجي اها حالت بدلائڻ گهرجي ۽ باقاعدگيءَ سان اخبارن ۽ رسالن ڏانهن پنهنجي شاعري موڪلي شايع ڪرائڻ جي ڪوشش ڪرڻ گهرجي، اها سندس سنڌي ادب لاءِ وڏي خدمت هوندي.

صابر جي شروعاتي دفترن ۾ شاعري ڪجهه ڪچي ڦڪي نظر اچي ٿي، پر خيال سندن وزنائتا آهن، عام طور تي هن هر موضوع تي لکيو آهي

پر غزل سندس پسنديده صنف آهي. غزلن ۾ معاشري جي اوڻاين جي ڳالهه به آهي ته عشق ۽ محبت جو فسانو به آهي. پر ڪجهه غزل ته صابر جا جدت ۽ نواڻ جي رنگين اندلني پٽي ۾ سمايل نظر اچن ٿا.

جيئن هن غزل ۾ دردن ۽ پيڙاهن جي ڳالهه ڪهڙي نه جيت جي رنگ ۾ ڪئي آهي:

جيئرو جوين ساهه نه آهي
چئه ته انهيءَ سان ناهه نه آهي
هڏڙن جو آ پڃرو ماڻهو
جنهن تي ڪل ۽ ماهه نه آهي
تين تا گجگوڙ به تر ۾
وسڻ تي ويساهه نه آهي

هي غزل ته بس صابر جي جدت جو لازوال مثال آهي، جنهن ۾ پاڻ غزل جو پورو حق ادا ڪيو اٿن:

تو بن جڏهن بهارون آيون
نيڻن مان چو لارون آيون
ايڏا ويچا وجهبا ناهن
تنهنجون ياد پچارون آيون
عيد ڪٽي خوشيون ايندي آ
منهنجي ياڳ ميارون آيون

هو زندگيءَ مان نا اميد نه آهي. زندگي کي پنهنجو مقصد بڻائي جيئڻ ٿو چاهي، ان لاءِ چئي ٿو:

زندگي جي صدا آهيان، چو ٿيو بي بقا آهيان
موت منزل نه آ منهنجي، موت جو رهنما آهيان

هو هن غزل ۾ همٿ ۽ مردانگي جو سبق ڏيندي چئي ٿو ته ٻين جي آسرن تي ڪجهه نو ورندو، جي توکي ڪم ڪرڻو آهي ته هٿ پنهنجو

ٻوٽو پوڪ:

چو نہ گاڏي خاص پنهنجي ڪاهجي
پنهنجي ساٿين کي بہ ات پهچائجي
هل هلي تهذيب جا آثار ڏس
تو کي موهن جو دڙو ڏيکارجي
ڪونڌرن جا ڪنڌ اوچا پل ڪرن
جوت تي جوڏن جيان ڏارجي

هو پيار ۾ خيانت ڪرڻ پسند نہ ٿو ڪري، هو پيار کي مقدس امانت سمجهي سنڀالڻ چاهي ٿو.

سات پنهنجو سدائين سلامت رهي
پل دنيا سان اسان جي عداوت رهي
پيار صابر ڪيو پيار تو پي ڪيو
ساندي سڪ سان رکو سا امانت رهي

هو محبوب کي پنهنجو سڀ ڪجھ سمجهي ٿو ۽ پنهنجا خواب بہ ان ڏانهن ارپي ٿو. ان لاءِ چئي ٿو:

تنهنجو آهيان تنهنجو آهيان
توسان کهڙو سينو ساهيان
مون تي تنهنجي مهر نظر آ
تنهنجا ٿورا ڪيئن مان لاهيان

اڳتي هلي لکي ٿو تہ:

پيار تي هوندا آهن پهرا
دوکي جون ديوارون ڍاهيان
خواب بہ پنهنجا توکي سونپيان
بيو ڪجھ "صابر" ڇا لاءِ چاهيان

بهر حال "صابر" صاحب جا غزل جدت جي رنگينيءَ ۾ رچيا پيا آهن.

سندس غزلن ۾ رواني ۽ جي چاشني به آهي ته موسيقي جي ستن سرن جي راڳ به موجود آهي. سندس غزل اعليٰ پائي جي غزلن ڪان گهٽ نه آهن. سندس غزلن ۾ موضوع جي ڪمي نه آهي. عشق ڪي ونجي ته ڪيئي صفحا لکي سگهجن ٿا. معاشري جي براين تي ويهي لکجي ته چڱو خاصو هڪ مقالو تيار ٿي سگهي ٿو. بهر حال هن مختصر مضمون ۾ ڪجه ڳالهيون سمائڻ جي ڪوشش ڪئي اٿم. آخر ۾ سندس هنن سٽن سان مضمون کي پورو ڪجي ٿو ته:

مان سڪ جو آهيان سوداگر
ڪو ماڻهو مون کي مُرڪ ڏئي
پر حال ڏسي هي خيال ڪيم
هٿ ٻي ملهه ڪو لڙڪ ڏئي

نوٽ: هي مضمون لطيف سماجي ادبي سنگت شڪارپور طرفان قريشي نعيم الله ”صابر“ سان ملهايل ادبي رهاڻ ۾ پڙهيو ويو.

روزانه سمبارا، ڪراچي، 17 مئي 1996ع

تاثرات

”واڪا منهنجي وس! هڪ بهترين شاعريءَ جو مجموعو، لاجواب احساسن ۽ جذبن جي ترجماني آهي، ۽ هر غزل (ڪلام) ۾ اتساهه ڏيندڙ خيال نظر آيو.“

دعاگو
نذير احمد ”نذير“ ڏيهو شڪارپور
24 جنوري 2017ع

حمد باري تعاليٰ

اي ڏٽي تو در جهڪن شاهه وگدا
تنهنجي نالي سان شروع آ التجا

تون ئي رب العالمين عرض وسما
خالق خلقت بہ آهين مالڪِ روزِ جزا

فرض تنهنجا پنج ٿيا منهنجي مٿان
صوم صلوٰتون حج ۽ زڪواة ڪلمو قائما

يا خدايا عاقبت بالخير ڪر
هن جهان وارن ڏنا آهن ڏجها

****

نعت شريف

مديني جي مومن آ وستي نرالي
جتي آهي موجود هستي نرالي

مُنارا پسان مير جا دل چوي ٿي
مگر حال هيٺو آ پستي نرالي

چئون جنهن کي ٿا رحمت العالمين
سا وابستگي آ الستي نرالي

ٻڏان ٿو عجب روح پرور نظارا
اندر اٿل ڪائي ٿي مستي نرالي

روئي نير هاري دعا اُت پني جو
ٿي مقبول ”صابر“ سا سستي نرالي

10 **سيپٽمبر** 1984ع

مرحبا صلي علي خير الوريٰ پيدا ٿيو،
لک مبارڪ مؤمنو اڄ مصطفىٰ پيدا ٿيو،

حمد صلوٰتون پڙهئون ٿا عيد آ ميلاد جي،
جو اسان جي ديس رب جو دلربا پيدا ٿيو،

”لک مبارڪ مومنو، اڄ مصطفيٰ ﷺ پيدا ٿيو“
لک سوا پيغمبرن جو، پيشوا پيدا ٿيو،

ظلم زوري جي زماني ۾ جنم جنهن جو ٿيو
سو اسان جو ئي نبي نور الهديٰ پيدا ٿيو

جنهن نئون دستور دنيا کي ڏنو اي مومنو،
دينَ ڪاملَ جو آ رهبر، رهنما پيدا ٿيو،

قول ان جي تان اسان، قربان پنهنجو سر ڪيون،
جيئين چيو آ تيئن ڪيو ، نائب خدا پيدا ٿيو،

زندگي نياڻين نماڻين جي بہ جنهن رحمت چئي،
سو نبي خير البشر خير الوريٰ پيدا ٿيو،

رحمت اللعالمين آ رحمدل، صادق، امين،
آسرو عاصين ابوجهن، جو ادا پيدا ٿيو،

ڪيتريون سختيون سَنيون جنگ و جدل ”صابر“ ڪيا،
حق جو حامي حبيبِ ڪبريا ﷺ پيدا ٿيو،

20 جنوري 1981

بعد موليٰ جي مٿي عظمت رسول الله جي،
ساري دنيا ۾ وڏي امت رسول الله جي،

جنهن جي آئي بت پڳا، ۽ دور انڌارو ٿيو،
ظلم جون پاڙون پٽيون، انصاف جو وارو وريو،
حق پرستيءَ ۾ وڏي همت رسول الله جي،

دور آقا ۽ غلاميءَ جو هليو ويو دُور ٿي،
امن جو منشور نئون، اهڙو مليو منظور ٿي،
دين ڪامل ٿي ويو نسبت رسول الله جي،

ڪيترا راجا ڪري ويا راڄ تخت و تاج تي،
هي هئا فرشِ نشين جيڪي ويا معراج تي،
ڇا چئي سگهندو ڪوئي رفعت رسول الله جي،

ڇا ڪري سگهندو ثنا "صابر" هتي ڪوئي بيان،
ڪوبہ هن جي مٿ نہ ڪوئي مٿ قرآن،
خود خدا آهي ڪئي مدحت رسول الله جي،

معراج واري رات

معراج واري رات جو آ شب قدر کان شان وڌ
مولا ڪيو سڀ راتين مان رات هن جو مان وڌ

پاڪ رب منڙي محمد کي گهرايو هو جڏهن
موڪليا جبريل ۽ براّق عاليشان وڌ،

نور جي پوشاڪ پهري تيار سواريءَ لاءِ ٿيا،
مرسل منو مدني روانو ٿي ويو ذي شان وڌ،

هو هليا بيت المقدس منتظر جت انبياء
جِنَّ حورون، ۽ پريون جت منتظر غلمان وڌ،

پهتو جڏهن مرسل اُتي سيني سلامي ڪئي وڏي،
آيا ملڻ لاءِ انبيا پيغامبر، اُن آن وڌ،

جبرئيل اُت آذان چئي آيا مِلي (مڙي) سيئي نبي،
مسجد سڄي پرجي وئي پرجي ويو ميدان وڌ،

محمد سين جي هو اڳيان سيئي نبي تنهن جي پٺيان،
ات ادا نفلات ٿي ۽ پڻ پڙهيؤن قرآن وڌ،

پوءِ هليا مدني اتان محبوب پڻ سواري ڪري،
ٿي ويا اڳتي جتي ٿيڻا هئا مهمان وڌ،

پاڻ سـيـپني آسـمـانن تي نبين سـان مليا،
مـرحـبـا صـد مـرحـبـا آواز ٿـيـا هـر آن وٽ

منهنجو هتڙي مـاڳ آ اڳتي اوهـان جو پـاڳ آ،
ٿيو جـدا جبرئيـل سـدره تي ڪري ارمـان وٽ

۽ اڪـيـلا ويـا جـتـي الله سـان ملـڻا هـيـا،
ٿورو جو ڪجهـ دور هـا گفتـا ٿيـا درميـان وٽ،

خود پسـيئون الله کي محبوب ربُّ پنهنجو ڏٺو،
۽ ٿـي فـرمـايـو خـدا صـد مـرحـبـا فـرمـان وٽ

پوءِ اتـان واپس وريـا پهتـا اچي مسـجـد حرام
جاءِ سـا جاچي ڏٺئون جت اڳ هيا گهمسـان وٽ

گهر اچي چـا ٿـا ڏسـن زنجير در جو ٿو لـڏي،
بسـترو پـي آ گـرم ”صـابـر“ ٻـڌو اعـلان وٽ

آيو رمضان آ تڙيو شيطان آ،
مومن روزا رکو اهڙو فرمان آ،

بهشت جو در کليو، نيڪي هر دم ڪريو،
ريجهايو رب کي جيڪو رحمان آ،
آيو رمضان آ تڙيو شيطان آ،

بکئي جي لهہ خبر، ڏکي تي ڪر مهر،
تون ماري نفس کي ڪندو احسان آ،
آيو رمضان آ تڙيو شيطان آ،

نمازي ٿيءُ سدا، تراويح ڪر ادا،
پورو آخر ڪبو ٻڌي قرآن آ،
آيو رمضان آ تڙيو شيطان آ،

هليو ويندين هتان، نہ ٿئي ميلو متان،
نيائي هيل وج مهينو مهمان آ،
آيو رمضان آ تڙيو شيطان آ،

ٿيندي مقبول آ ”صابر“ هر التجا،
خدا ڏيندو جزا اهو ايمان آ،
آيو رمضان آ تڙيو شيطان آ،

الوداع اي ماهِ رمضان، ماهِ مهمان الوداع

تنهنجي آئي مؤمنن کي ٿي هئي چاهت گهڻي،
ورد هر جاءِ هو وظيفو، روح کي راحت گهڻي،
روزيدارن کي ٿيو آ تنهنجو ارمان الوداع،
الوداع اي ماهِ رمضان.....

روزو شب هئي، تات تنهنجي لات پيي نعمت هئي،
قدر واري رات ۾ هر ذات تي رحمت هئي،
ذڪر هو مسجد اندر تا فجر فرقان الوداع،
الوداع اي ماهِ رمضان.....

ڪن تراويحون نمازون ٿي پڙهيون،
ڪن ڪٽي تسبيح تي ڦيريون ڪٽيون،
هٿ دعا جي لاءِ ڪنيا ٿي هر مسلمان الوداع،
الوداع اي ماهِ رمضان.....

معتڪف وينا اچي ڪيئي ڏهي پوئين اندر،
التجا صدقي محمد ﷺ جي خدا مقبول ڪر،
ڪر خطائون معاف مولىٰ پنهنجي طرفان الوداع،
الوداع اي ماهِ رمضان.....

سَوَ سلامن ۽ درودن ساڻ صلواتون هيون،
حمد ۽ نعتون، مداحون ۽ مناجاتون هيون،
آيتون اهڙيون ٻڌيون ٿيو تازو ايمان الوداع،
الوداع اي ماهِ رمضان.....

شـــــل ملـي اهـڙو مـهـيـنـو بـخشـــجـي هـر ڪـو وجـي،
مـغـفـرت جـي راه آهـي ٻـي نـہ ڪـنـهـن دَرِ ڪـو وجـي،
مـــاه اهـــڙو مـــؤمـــنـــن تـــي آ مـــهـــربـــان الـــوداع،
الوداع اي ماهِ رمضان.....

هـو وجـي تـو پـوءِ بـہ هـيـڏي عـيـد تـو ڏيـنـدو وجـي،
پـنـهـنـجـي آئـنـده اچـڻ جـي ديـد ڏيـنـدو تـو وجـي،
ڪو وســـاري ڪيئن ”صـــابر“ تنهنجو احســـان الوداع،
الوداع اي ماهِ رمضان.....

ڪيو مولا عبادت لاءِ پيدا هڪ حرم آهي،
ٻ پڻ امت محمد جو هي اسلامي ڌرم آهي،

ٻ ٿي آ ڏينهن هي دنيا هميشه هت نہ ڪو رهندو،
ڪندو سڀ سان چڱائي رهہ ڀلائيءَ جو ڀَرم آهي،

حياءُ ڪان ويو زمانو اڄ زماني ڪان چڱو ٿي پيچ،
نہ ڪوئي خيال آ ڪنهن جو نہ ڪنهن کي ڪو شرم آهي،

ڪيو مولا ڪري پيدا حوالي والدين وٽ آ،
اهو پيارو پدر منهنجو مهربان مادرم آهي،

نہ ”صابر“ نا اميدي ڪر ڪڏهن ايندي خوشي تو در،
پنهيون من جون مرادون ڪافي مولا جو ڪرم آهي،

5 آڪٽوبر 1970ع

ڪربلا

ڪربل جو ٻڌي واقعو صد بار چوان ٿو
قدرت جو ڪرشمو آ اظهار چوان ٿو

جو دين جي حفاظت خاطر ٿيو شهيد
آهي قضا جو ڪوئي اسرار چوان ٿو

سجدي ۾ سر ڪٽائڻ نيزي مٿان نچائڻ
اسلام جي عظمت جو هي معيار چوان ٿو

حق کي ڪڏهين به ڪوهيسائي نه سگهيو آ
سختيون سوين ڪنديون ڇا نروار چوان ٿو

آخر آ فتح حق جي ڪو آزمائي پل
ڪائنات جنهن جي لاءِ ٿي غمخوار چوان ٿو

تنهن کي شهيد اعظم "صابر" نه چئون ڇو
ظلم وستم سر تي سهي ڪيو سر ڌار چوان ٿو

4 سيپٽمبر 1985ع

هر ڪو چوي ٿو منهنجو رهبر حسين آ
ظـالـم يـزيـد بـدتـر، بـهـتـر حسـيـن آ
سـختيون سـوين سـٺائون ٻاهر نہ ٻاڦ نڪتي
هـي شـيـر دل بـهـادر ”صـابـر“ حسـيـن آ

جاڳ پٽائي

اڄ تہ اسان لاءِ جاڳ پٽائي
پلو تئي کو پاڳ پٽائي

سورن ۾ آ سنڌڙي ساري
محبت جو هو ماڳ پٽائي

تون تہ دعائون دل سان ڏنيون
ڳايان تو سو راڳ پٽائي

بيڏوهي تا ڪونڌر ڪُسجن
سورهيہ تيا نہ سجاڳ پٽائي

خون جي هولي آهي هر هنڌ
گهر گهر ۾ آ آڳ پٽائي

مارون تنهنجا مُرڪن ڇَا تَي؟
فرقت جو آ داڳ پٽائي

تنهنجا پير پون گهَٽ گهَٽ تي
جود وري سي جهاڳ پٽائي

تو تہ ڇيو سنسار سنورجي
متجي ويو آ ماڳ پٽائي

امـــن، عـــدل خـــوشـــحـــالـــي ايـــنـــدي
ڪـــنـــهـــن ڪـــي مـــلـــنـــدي واڳ پـــٽـــائـــي

مـــون ڪـــي ايـــڏا ســـــڪ نـــہ گـــهـــرجـــن
دال مـــلـــي يـــا ســـاڳ پـــٽـــائـــي

مـــوت نـــہ آهـــي مِـــهـــڻـــو ”صـــابـــر“
لُـــٽـــجـــي روز سُـــهـــاڳ پـــٽـــائـــي

****

سدا سائي سنڌڙي تنهنجو اللہ نبي وارث

تــوتــي لــطــف لــطــيــف جــو تــون پــنّــوهــارن پــارسُ
تن جوڏن ڪي آ جَسُ، جن توتـان سِــر صـــدقي ڪيـا

واهہ واهہ جو پٽ تي دلبر عبد اللطيف آهي
بيشڪ بلند بر تر عبد اللطيف آهي

دنيا ۾ تيا هزارين ڪامل وليءَ ڪيئي
صاحب ڪرامتن جا منزل رسيا سيئي
مڙني ۾ اعلىٰ اڪبر عبد اللطيف آهي

در تان لطيف جي سَوَ ڪنگال لعل ٿي ويا
هر دم آ فيض جاري توڙي جو سال ٿي ويا
هي راهہ ڀُلِيَنِ جو رهبر عبد اللطيف آهي

ڪنهن کي ڇڏي نہ خالي جيڪو اچي سوالي
شفقت لطيف جي آ سي ڪان سدا نرالي
سهڻو سخي سراسر عبد اللطيف آهي

نالائقن تي ڀي تو ”صابر“ ڪري هي لائق
هنڌ سنڌ ڪان اچن تا شاعر اديب شائق
بين الاقوامي شاعر عبد اللطيف آهي

قلندر لعل سيوهاڻي تيو مشڪل ڪشا باني،
تئي شـــل شـــاد دل منهنجي وني وئي آهہ ويراني،

اســين فاســق ۽ فاجر هون تـڏهن تو در گداگر هون،
ڪيو ڪو خير خيراني قلنـدر لعـل ســيوهاڻِي،

آهن دل ۾ اميـدون جي ٿين پوريون سـموريون ســي،
ڪريو ڪـائي مهرباني، قلنـدر لعـل ســيوهاڻِي،

ســهڻو ســيوهڻ ۾ اوتـارو ڏنم پريـان الم ڪـارو،
اهـا پهچڻ جي نيشـــاني، قلنـدر لعـل ســيوهاڻِي،

آيـم درگـاهہ تـي پيهي گهـران ٿـو مـان دعـا ويهي،
مٽـايـو داغ دل جـاني، قـلـنـدر لـعـل ســيوهاڻِي،

حســيني لعـل مرونـدي ڪـيـو ڪـائـي درد مـنـدي،
آ ”صـــابر“ هي دنيـا فـاني، قلنـدر لعـل ســيوهاڻِي،

مست قلندر مست قلندر مست قلندر لعل
جهولي لعل قلندر جهولي لعل قلندر
مست قلندر مست قلندر مست قلندر لعل

هند سنڌ ۾ آتنهنجو نعرو
آهين غريبن لاءِ سهارو
تنهنجي عزت نرالي تون آن سنڌ جو والي
مست قلندر مست قلندر مست قلندر لعل

مَٿ تنهنجي ڪو نہ مَروند وارا
مسڪينن جا لاهين مونجهارا
مؤمن ڏسن موالي تنهنجي جوت جلالي
مست قلندر مست قلندر مست قلندر لعل

تو در دنيا اچي ٿي قلندر
دل جون مرادون وٺي ٿي قلندر
موٽيو ناهي سوالي تنهنجي در تان خالي
مست قلندر مست قلندر مست قلندر لعل

سائين تون ئي آهين سيوهاڻي
هر ڪا دعا هت پيئي آ اگهاڻي
تو آ ذات سنيالي تنهنجي قوت ڪمالي
مست قلندر مست قلندر مست قلندر لعل

7 آگسٽ 1983ع

رحلت بابا عبدالرحمٰن مست (22 مارچ 1971ع)

هاءِ حسرت مست بابا موڪلايون ويو هليو
بي بقا هن باغ مان برقعو متايون ويو هليو

پنهنجي مئخاني کي ساجن پنهنجو ئي مرقد ڪيو
پنهنجو روضو راز سان قائم ڪرايون ويو هليو

حافظ قرآن هو ۽ هو حڪيم هڪ لاجواب
حڪم ربيءَ سان عجب حڪمت هلايون ويو هليو

سڀ ڇڏي سڀ کي ڇڏي ڪيئن هو هٿين خالي ويو
هٿ ٻـ تي پنهنجو ڪفن پهراڻ پايون ويو هليو

راز هن جو ڪنهن نہ سمجهو هن ٿي سمجهو سڀ جو سوال
رنج ڪري ڪيئي روئاري کي ستايون ويو هليو

ڪل نہ پئي تقدير جي ڪيئن ٿي ويو جاني جدا
موت کي لبيڪ چئي واري وڃايون ويو هليو

مرڻ تائين ياد ان جي دل تي هوندي دائما
پنهنجي سڪ جو هو سڪو دل تي ڄمايون ويو هليو

سڀ تي وارو موت جو ايندو تون "صابر" صبر ڪر
هي تہ ٻيڙو سِير مان پنهنجو ٽپايون ويو هليو

1 مئي 1971ع بسلسلہ چهلم

پهرين ورسي - بابا عبدالرحمن مست

مست بابا جي عقيدت جو آ سامهون سوال ٿيو
جنهن کان وڇڙي اڄ اسان کي آهي پورو سال ٿيو

مرتبو منزل انهيءَ جي سمجهه منهنجيءَ کان مٿي
هن جي همسر ڪو نہ ڪو اوتاد يا ابدال ٿيو

مام مستن جي نہ ڄاڻي عام جو ناقص عقل
منڪشف ڪنهن تي نہ تن جو اڄ تائين احوال ٿيو

جن سندس خدمت ڪئي ڏس سي ويا مخدوم ٿي
ڪو سدا خوشحال ٿيو ڪو صاحب اقبال ٿيو

جو بہ دامنگير ٿيو تنهنجي ڪلي ويا دل جا در
فيض جي رنگ ۾ وڃي رنگجي ڪوئي آ لال ٿيو

جن جي دل آ چوٽ کاڌي تن کان پڇ ”صابر“ خبر
هوش کان بيهوش ڪوءِ ڪو حال کان بيحال ٿيو

بسلسلہ پهرين ورسي 1972ع

ٻئين ورسي - بابا عبدالرحمٰن مست

هو بوستانِ عشق جو هڪ باغبان مست
نالو جنهين جو عام ٿيو عبدالرحمٰن مست

شاگرد هو ٻيدل جو ڏاڍو ٻيدل کي پيارو
آ آشيانو انهيءَ جو گلستان مست

مرقد مهرشاهه قبي وٽ جنهن جو آهي قائم
ميئخانو ٻي آ ان جو آ آستان مست

مونکي تہ هر بلا کان ڏيندو امان مولا
در تي آ سوال منهنجو آ پاسبان مست

منهنجو هي حال سارو ڄاڻي خدا ٿو بهتر
شل ٿئين دوار جي در تون دربان مست

”صابر“ سندي صدا کي پورو تہ ڪر پنهل تون
تون ٻي خدا جو پيارو آنءَ مهربان مست

بسلسلہ ٻي ورسي 11 مارچ 1973

امڙ منڙي

نہ ڪو ڏيءَ پٽ جو ڪرين امتياز

عجب تنهنجي آهي عدالت امڙ
رکي تنهنجي قدمن جي هيٺان جنت
ڏني رب توکي امانت امڙ

لهين سار ٻارن جي تون بار بار
دعائون ٻچن کي ڏئين سو هزار
تون پالين انهن کي ڏئي خوب پيار
تي سمجهين انهيءَ کي عبادت امڙ

سدا ڏين تون اولاد تي پنهنجو ساهہ
هنيو تو نہ دنيا جي دولت تي داءُ
نہ گورو ڪرين گهٽ نہ ڪو ڪم سياهہ
هي ممتا جي آهي علامت امڙ

ٻچن جو نہ تون پيٽ ٻکيو سهين
گرهہ وات پنهنجي جو تن کي ڏئين
نہ ڪوسو لڳي واءُ تن کي چئين
اها تنهنجي آهي شرافت امڙ

ٻچن جي پڙهائيءَ تي تنهنجو ڌيان،
نہ تن جي ڪرين وقت جو تون زيان
نصيحت پريو آهي ”صابر“ بيان
منا ٻول تنهنجا مهارت امڙ

هڪ شهيدِ ڪربلا آ، هڪ جمهوريت جو شهيد
هڪ کي ڦاسائيو ڦنديءَ ۾، ٻيو قيد شدت سان شديد

حق متان تا شير دل قربان ڪن اهل وعيال
حق کي هٿ ۾ رکيئون تا ڪين باطل جا مريد

سختيون شهادت جون سهڻ ٻيي ناز آ انداز آ
نا گهٽائڻ تا گهرن اڳتي وڌائن تا مزيد

ديس واسي اڄ اداسي ۽ پياسا تو ڏسان
رنج آ دل ۾ گهٽو ۽ خوشيون آهن بعيد

انداز آسڻ جو ڏنم پانڌين سندا هُيَڙا هجوم
قل پڙهن ختما هزارين ڪي پڙهن قرآن مجيد

هي نہ نقشا ڪنهن ڏنا ها خواب ۾ يا جاڳ ۾
سچ چوڻ تي ڏيو سزا ڪنهن جو نہ تيل آهيان خريد

صبر جو قل آ منو "صابر" سدا ايئن ڏنو
هي فيصلو جابر ڪيو، هُو فيصلو ڪيو هو يزيد

5 جنوري 1981ع

بڻيو نونهالن لاءِ گلشن ادب

نڪاريو نَئوَن آ نظارن ادب

هي ٻولي ٻاجهاري آهي امڙ واري
فرض آ ڪنداسي يقينن ادب

پينگهي ۾ جا لوڏي ملي آهي لولي
ڪيو منهنجو تنهن مست آ من ادب

جڏهن اٿڻ ويهڻ جي لائق ٿيم
مِٺيون ٻوليون ٻولي ڪيوروشن ادب

پڙهڻ لاءِ جڏهن مان مڪتب ويم
وڏن جي وڏايو ڪهاڻين ادب

ٻچايون ادب ڪي ٿيا جوان آهيون
هي اخلاق آهي نہ فيشن ادب

چوان ڇو نہ خدمت جي لاءِ بار بار
ادب يارُ شاعر آ ضامن ادب

هي تخليق جي لاءِ ميدان وسيع
وڏايو آ رونق ۾ سگهڙن ادب

اوهان جي آ بي لوث خدمت او ساٿي
منهنجي من کي موهيو محنتن ادب

هي اياز پاتولي مالهي بڻيو آ
تہ ”صابر“ آ ان سان تعاون ادب

5جولاءِ 1972ع

ديوان شوق

مرحبا صد مرحبا ديوان شوق!
توکي ساريون پيا سدا، ديوانِ شوق!

عيد رمضان جڻ ملهائي آهي مون،
تنهنجي آئي دلربا ديوانِ شوق!

مان جڏهن پي تو ڪريان توسان ڪلام،
تو ڪرين موزون نواءِ ديوانِ شوق!

تون اهو پيغام تو پهچائين بس،
آهي جو جائز، روا، ديوانِ شوق!

ڇا تہ آهي تنهنجو جلوو ۽ جمال،
خوشنما راحت فزا، ديوانِ شوق!

حسن تنهنجي جا ئي آهن باغ ۾،
بلبلن جا چهچها، ديوانِ شوق!

در ڏٺي ”صابر“ دعائون تو گهري،
شاد هوندين دائما، ديوانِ شوق!

5 مارچ 1986ع

استاد

ننڍا ٻار تو قوم جا تون پڙهائين
انــهــن ڪــي وڏي اوج تــي تــو رســائــيــن

عــلــم ۽ ادب جــو خــزانــو ورهــائــيــن
ســـڏن تــوڪي ســيئي ٿــا ســائــيــن ســدائــيــن

ڇــڏي مــاءُ جــي گــود اســـڪــول پــهــچــن
هــنــن ڪــي مــنــا ٻــول اهــڙا ٻــڌائــيــن

نــہ تــوڪــي ســـهــولــت رعــايــت ڪــا آهــي
مــلازم حــڪــومــت جــو آنءَ جــيســتــائــيــن

ڏســي حــال تــنــهــنــجــو هــي افــســوس تــي تــو
غــريــبــيءَ ۾ اهــڙو ڏکــيــو تــو گــذاريــن

اســيــن تنهنجي ســائــيــن حمايت ڪــريــون ٿــا
طــلــب تــنــهــنــجــي پــوري نــہ ٿــي تــيــســتــائــيــن

27 اپريل

هاري

هاري هر ڏيئي هر وار هن ڌرتيءَ کي خوب سنوار،
مٽيءَ مان تو سون بنائين ڪيمياگر آهين ڪمدار،

پوک سان تنهنجو پيار سدائين،
ريج ڏئي زرخيز بڻائين،
داڻو داڻو ٻج ڇٽين تون ان اپائين تو انبار،

مٽيا موتن ان ڪڻا تيا
سنگ ٻه سونهن پريا سهڻا تيا،
ديس ۾ هر کو اناج کائي ملڪان ملڪ ٿين واپار،

تتيءَ ٿڌيءَ ۾ ڪاهين تو،
ڏنگيءَ ڦڏيءَ کي ناهين تو،
پاڻ ڪٽين تو ان گنديءَ ۾ ڏئين ٻين کي ان خرار،

عظمت جو مينار تون آهين،
عزت جو اظهار تون آهين،
هر موسم ۾ تنهنجي محنت لائيندي آ رنگ هزار،

ملڪ ۾ تنهنجو مان سوايو،
”صابر“ پيدا وار وڌايو،
قلت ڪڻڪ جي ختم ٿي آهي سارين ڪيڙا سَوَ سينگار،

18 جون 1981

راءِ بهادر اوڌا داس دل ۾ رکي هئي جيڪا آس،
سول اسپتال جي صورت ۾ آخر سا ٿي ويئي راس،

اوڌا داس حوالي خاطر، تارا چند جي نالي خاطر،
اعلىٰ اسپتال جو نقشو انجنيرن کان ٿي ويو پاس،

صحت لاءِ ويجهو هئي نہ سهوليت، سفر بہ مشڪل هئي مصيبت،
شهر شڪارپور ۾ هي عمارت،ليکي ويندي آهي خاص،

چندي ڏيڻ ۾ شريڪ ٿيا جي،نيڪ مخير سيٺ گهٽا،
عبدالله هارون ۽ ليڊي نصرت هيمن، لڇمڻداس،

تار ذريعي مليو خزانو، لائلپور مان ٿيل روانو،
دنپت مل جانً جوان جوانو ماڻهو هُيڙا درد شناس،

سال اڻويهہ سؤ پنجٽيهہ تي عملو پهچي ويو هتي،
فبروريءَ ٻي تاريخ تي شروع مريضن جي ٿي تپاس،

اوڻويهہ سؤ ٽئيتاليهہ سال انارهينءَ جنوريءَ وصال،
ويس ممبئيءَ ۾ ٿيو بهادر اڄ سو آهي سرڳواس،

ڪليل شفا جا در هميشہ وڃن تا خوش ٿي گهر هميشہ،
جيڪي آپريشن ۽ علاج ويا ڪرائي عوام الناس،

عملي جو اندازو سؤ سٺ، آهي نہ هاٽي هن کان گهٽ،
ڪالوني آ هاسٽل نرسن لاءِ جڙيل هڪ فرسٽ ڪلاس،

سوءِ بستر جي آهي گنجائش، ميسر مهمانن جي رهائش،
ڪاج مريض مطابق خواهش بيمارن لاءِ خاص لباس،

ليبارٽري، آپريشن ٿئيٽر، ايڪسري ۽ پمپ جو واٽر،
بجليءَ جو بہ نمونو بهتر، گندي پاڻيءَ جو آ نڪاس،

ويم گهر ڏينهن ۽ رات ڪليل آ، هر ڪا ايندي اڙيل منجهيل آ،
ڏيئر ڄڻن کي پٽ ڄڻن کي جاڙن ٻارن جو اجناس،

آفيس هن جو هيڊ ڪلارڪ، ڪيش رڪارڊ جو ڪري تدارڪ،
ڊينٽل سرجن حاضر آهي ڪري ڏندن جي سدا چڪاس،

سول سرجن شيخ رياض احمد جنهن تي آهي ناز،
موجوده آفيسر اعلىٰ اتس عليلن جو احساس،

ضلعي جي آ هيڊ ڪواٽر، هن جي ٿي آ حالت بهتر،
ڪن ٿا ڪوشش ترقيءَ خاطر ”صابر“ تون نہ ٿيءُ اداس،

حيدر بخش جتوئي

جتوئي تو جيڪا آهي جوت ٻاري
نئين واٽ تنهن هارين کي ڏيکاري

ونئي رهبو خود اختياريءَ جو حق
بنا وياج جي قرض پي ٿيندا جاري
ٻکي پيٽ جنهن جا ٻچا جهوپڙين ۾
انهن جي آ جاري اڃان آه وزاري
ملي بيدخل ڪرڻ جو چو ٿو دڙڪو
اسان جي ٻنهي آ اسان جي ٻاري
اڃا ٿي ورهاست نہ پاڙيءَ جي پوري
وهي خون جي ٿي نندي هت نياري
ڏٺا دور ڪيئي نہ بدلي معيشت
خزان شل ختم ٿي اچي ڪا بهاري،
هٿن ۾ آ ڏاٽو ڪلهي تي پانجاري
اسان جي آ ڪڙميءَ ڪي جوڙي اڏاري
ٻڌي بوسڪيءَ جو ٿو پٽڪو وڏيرو
انگين آ اگهاڙو اڃان تائين هاري
رهي ڏکر ڪان ڏور هي ڏيهہ ”صابر“
نہ ٿا ڊيم گهرجن آ جن جي تياري

ڏينهون ڏينهن في نہ وڌاءِ
او ڊاڪٽر ايئن نہ ڏڪاءِ

اڳي هئي نبض ڏساڻي ويهه
وڌائي تنهن ڪان پوءِ ڪيئي تيهه
ونين ٿو هاڻي پنجاهہ- او ڊاڪٽر ايئن نہ ڏڪاءِ

ڪڏهن ڪو قياس بہ دل ۾ ڌار
مريض جو آهين آڌار
غريبن کي نہ ڪٽي رنجاءِ - او ڊاڪٽر ايئن نہ ڏڪاءِ

چئون ٿا توکي اعليٰ انسان
لياقت خاص متاهون مان
ڪري همدردي ڏي دلجاءِ - او ڊاڪٽر ايئن نہ ڏڪاءِ

دوائون دوستن جي لاءِ جام
متن ۽ مائٽن جي لاءِ عام
ليبل آين آي(N.A) جو عوام جي لاءِ - او ڊاڪٽر ايئن نہ ڏڪاءِ

رهي ٿو خالي سدا دفتر
وسائي ويهين ٿو چيمبر
چوي ٿو نائڪ سياڻي آءُ- او ڊاڪٽر ايئن نہ ڏڪاءِ

متي ۾ لٺ لڳہِ جي هڪ
ڪئي تو مارشل لا تائين چڪ
تڏهن بہ ٿيئي نہ بچاءُ - او ڊاڪٽر ايئن نہ ڏڪاءِ

خاص ڊاڪٽر عبدالقيوم ”طراز“ شيخ لاءِ

1 ڊسمبر 1983ع

ڇا مليو تعبير آ اظهار پاڪستان جو
هر جوان خوش آ ٻڌيو ۽ ٻار پاڪستان جو

هي وطن اسلام خاطر ملسلمانن کي مليو
دؤر نئون جاري ٿيو نروار پاڪستان جو

هيءَ ڌرتي آ سونهاري جنهن جي مٽيءَ مٽ نہ ڪو
ساري دنيا ۾ بلند معيار پاڪستان جو

تيز ترقي ٿو ڪري ۽ اوج تي ايندو وجي
قدرتي نعمت سان پُر ڪوهسار پاڪستان جو

ڪونڌرن جا ڪنڌ آهن سرحدي ديوار ۾
جان نثارن آ ڪيو سينگار پاڪستان جو

هيءَ طرح ”صابر“ ڏني آ ڪنهن وري
قائد اعظم هيو معمار پاڪستان جو

11 سيپٽمبر 1985ع

موهن جو دڙو

چو نہ ڳاڏي خاص پنهنجي ڪاهجي
پنهنجي ساٿين کي بہ ات پهچائجي

هل هلي تهذيب جا آثار ڏس
توکي موهن جو دڙو ڏيکارجي

اڄ ڪري اتحاد سنڌي سڀ اچو
زندگي هيڪل نہ ٿي هينئن گهارجي

ڪئي مهم هن کي بچائڻ جي شروع
ٻارڙن ساٿي سنگت ساراهِجي

ڪوندرن جان ڪنڌ اونچا پل ڪَرِن
جوت ٿي جوڏن جيان ڏيکارجي

چو ونون بيروني ملڪن کان مدد
هڪڙي هڪڙي سِرَ هٽي بيهارجي

اٺويهين آ آڪٽوبر ڏينهن جمعو
چو نہ سيمينار ۾ هي ڳائجي

سوريي انسانيت کان وڌ سنا
ٻيو نہ”صابر“ کو تہ ٻوٿو ٻارجي

19 آڪٽوبر 1984ع

پنهنجي گهر ۾ سڪي ٿي گذارين
متان پنهنجا اباڻا وسارين

سس پنهنجي سمجهجاءِ ماءُ
پنهنجي سوهري جو رکجاءِ سماءُ
پنهنجي ڏيرن کي پانئجاءِ ڀاءُ
تن سڀن سان گڏجي ٿي گهارين

نہ کي ڏيراڻين کي ڏکائج
نہ نڻاڻن ڏي ئي تون نهارج
پنهجون ڀينر انهن کي ئي پانئج
پنهنجي مجتا کري تون ڏيکارين

گهوٽ پنهنجي سان گڏجي رهج تون
جيئن چوَئي اهو سو مڃج تون
ڏينهن ڏکيا سکيا ڀي سهج تون
جيئن گذارن ٿيون زالون هزارين

30 اپريل 1982
نعيمہ جي شادي تي چيل ڪلام

منظوم خط

سعيد اختر قريشي مسقط ڏانهن؛

بسم الله الرحمٰن الرحيم

ڪريان پيش آداب سان ابتدا
سلامن بعد تو لکان هي صدا

اسان کان پئي آهي ڪهڙي خطا
يلا معاف ڪريو جا تي آ ادا

مهينني ڪان ڪائي خبر ناهي آئي
لکو حال خيريت جو جلدي جُدا

فڪر انتظاري وڏي تي وجي
اوهان کي رکي خوش سدائين خدا

قبوليندا سيني متن جا سلام
هتي خوش آهن سي عزيز اقربا

روانو پنجين اپريل تيو آ سيلم
پهچَ جو ب احوال آيو ن آ

سليم جِي جَي ائدريس اوهان وٽ هجي
روانو ڪندا لکي جلد سا

شميم احمد جائو آ اپريل ڏهين
سڏيون تا امين ان کي سيئي سدا

خدا بخشي ساره کي نياڻي ڏني
جهين کي سڏيون تا سک سان طيّبا

اَبُو آ ڪراچيءَ تو لکندو رهي
اتي سي رهن خوش تا ٻار ۽ ٻچا

اميد آهي هاڻي نہ محروم تيندس
لکي خط جوابي نہ تيندا خفا

تيو آهي نادر بہ وِتَ ۾ سَگهو
ڪري تو هون هون سان اگاءِ اگا

اسان سي پريشان آهيون هتي
هي پرديس آهي يا آهي سزا

انهيءَ ڪان تہ هت خوش گذاريون پيا
هي ڪهڙين گهڙين جو ڏسون تا لقا

اسان کي تو اُلکو ٻنهي جو رهي
انهيءَ لاءِ خط جلد ئي لکندا

چڱو هاڻي خط کي ختم تو ڪريان
مئي اٺتيهن ڏهہ لڳا رات جا

نہ ڪر ياءُ "صابر" کي هيئن منتظر
لکي خط ملاقات ڪر اڌ يلا

29 مئي 1981ع

پياري سنڌ او پياري سنڌ، مٺڙي ۽ موچاري سنڌ
توتان قربان هر ڪو سنڌي، ڪامورو ڇا هاري سنڌ

تولاءِ سڀ ڪي پيار آ سنڌڙي ڪيئي قربان ڪري ويا جندڙي،
تولاءِ سڪندا وياسوين ئي لعل لطيف ۽ مارئي سنڌ
پياري سنڌ او پياري سنڌ، مٺڙي ۽ موچاري سنڌ

تو ۾ عاشق نپيا گهڻائي ذڪر تنين جو ڪرڻ اجائي،
راڻو، چنيسر، عمر، ميهر، منصور سچل ۽ آري سنڌ،
پياري سنڌ او پياري سنڌ، مٺڙي ۽ موچاري سنڌ

تو ۾ هوائون جهولا لڳن وڻ ٽڻ لامان سڀ لڏن،
اڇي خزان ۽ پن ڪرن هيڪل ٿي ٿي تاري سنڌ،
پياري سنڌ او پياري سنڌ، مٺڙي ۽ موچاري سنڌ

تنهنجا ميوا گل پاڇيون سايون، باغن ۾ ٽيون چمن ۽ ڇايون،
ڪوئل چيها چتون، چمن ۾ بلبل ڪي آبهاري سنڌ،
پياري سنڌ او پياري سنڌ، مٺڙي ۽ موچاري سنڌ

هر جا نظر توکي ايندي چوياري ڦيري ڏس تون منهن چوڌاري،
هر هڪ بار رڌل تون ڏسندين ٻارن ۾ آ ٻاري سنڌ،
پياري سنڌ او پياري سنڌ، مٺڙي ۽ موچاري سنڌ

تو ۾ پوکون نين تيون ظاهر ان تئي تو تئي تي ٻاجهر،
جو جوار مٽر ترِ جانيو، ڪٽڪ سرنهه ۽ ساري سنڌ،
پياري سنڌ او پياري سنڌ، منڙي ۽ موچاري سنڌ

رستا سنڌ ۾ صافي آهي پرديسي پي ڪافي آهن،
سفر تا ڪن بيل گاڏين ۽ ڪي طلبن موٽر لاري سنڌ،
پياري سنڌ او پياري سنڌ، منڙي ۽ موچاري سنڌ

ظلم گهٽا ٿيا توتي زوريون سنڌين حق لاءِ جانيون گهوريون،
تن جوڌن ڪي جس هجي جن جانيون ڏيئي جياري سنڌ،
پياري سنڌ او پياري سنڌ، منڙي ۽ موچاري سنڌ

سنڌ صوبو ٿيو وري بحال، پهرين جولاءِ ستر سال،
اربع تي ٿي خوشي سين ڪي، هندن ملهائي جڻ ڏياري سنڌ،
پياري سنڌ او پياري سنڌ، منڙي ۽ موچاري سنڌ

تو ۾ جيجل جنڌڙي جالي، صابر پنهنجو لاش سمائي،
وڏڙا ڄميا نپيا هتڙي، سيني عمر گذاري سنڌ.
پياري سنڌ او پياري سنڌ، منڙي ۽ موچاري سنڌ.

سنڌ جي مون گهري آزادي آ
ڇو وئي هي وڌي بربادي آ

هت خون خرابو آ ڇو ٿيو، ڦر لٽ ۽ قتل ڪنهن آهي ڪيو
دهشــــت جو وڄي وارو آ ويو، ويران ٿي وئي آبــادي آ

سـياسـت جو ڇڙيو آهي چَرچو، هرڪو ٿو ڪڍي پنهنجو پرچو
ڏئي ســات سـنڌي پاڙهي سـرچو، دشـمن بہ ٿيو اتحادي آ

جت مارون اســان جا پيا مرڪن، ات جاري حملا روز ٿين
گهر گهاٽ ڇڏي ڪيمپن ۾ رهن، هي ڪهڙي ملي امدادي آ

17 جولاءِ 1990ع

اباڻن ڪڪن ڪان ڪيون چو ڪنارا
سڄڻ سات ڏيو هي ڏسو ٿا نظارا

پلا ڏاڍ اهڙو اسان تي ئي چو آ
اڳي يي تہ گڏجي ڪيا ها گذارا

مِني ماٺ هئي سا مُني ماٺ ٿي پئي
هٽين هاٽي هر ڪو ٿو نروار نعرا

نہ ڪو يار پنهنجو مددگار آهي
سڄاڻي ڏناسون صفا هي سهارا

منو ٻول ڪوئي امن جو نہ ٻولي
اسان ڪي تہ پنهنجا پراوا ٻہ پيارا

ڏيڻ سِر زمين تي روايت اسان جي
ڪتا ڪيئي ڪونڌراسان جا ڪنوارا

اتو مال مڏيون لُٽائي ٻہ ”صابر“
بچايو سنڌي ڪي سڀ خدارا

30 جولاءِ 1990ع

سنڌ سان پيار ڪيو- اَهڙو اقرار ڪيو
چو نہ دشمن بہ ڏِسن - نينھُن نِروار ڪَيو
سنڌ سان پيار ڪيو

رت جي راند هَلي - ڪا نئين چال چَلِي
ڪو قبائي ڇالاءِ - حق جي ڳالھہ ٻَلِي
چو تا تڪرار ڪيو
سنڌ سان پيار ڪيو

چو ستايو ظالم - چو مٽايو حاڪم
سنڌي رهندا سدا- قيام تائين قائم
سوچ سؤ بار ڪيو
سنڌ سان پيار ڪيو

صدقي مان ساھ ڪندس بي سان چو ناھ ڪندس؟
جنهن جو حق آهي هتي تنهن سان مان چاھہ ڪندس
اهڙو وهنوار ڪيو
سنڌ سان پيار ڪيو

مان چوان تو "صابر" گڏ تي آيا جابر
فيصلو ڪير ڪندو، ڪو ڏسي هي تاثر
پنهنجو سردار ڪيو
سنڌ سان پيار ڪيو

7 جولاءِ 1990ع

ڇو ڪُٽيو ڇو لٽيو ٿا توهان،
هن ڌرتيءَ جا وارث اسان
آزمايو اجاءِ آزمايو اجا

سـب سـنڌ جي حفاظت ڪنداءِ حرف آڻڻ نہ ڏيندا ڪڏهن
حق جي هي حمايت ڪنداءِ پنهنجي ظاهر شـرافت ڪندا
پُوءِ ڪٽي ڌاڍ ڪيو پَل بيداد ڪيو، ٿيندي آخر فتح اڄ سـيان
آزمايو اجاءِ آزمايو اجا

ڇو وڏو آ خلل ظالمن، هن ڌرتيءَ جا دودا ڏسو
بي سـهارا پڪارون ٿا ڪن، بي گُناهن تي گوليون وسن
پير ڪر تون پري غير ڪيئن پي ڪري، تنهنجو پاڇو نہ قاتل پسان
آزمايو اجاءِ آزمايو اجا

ڪا پڇا آ نہ دهشت وڏي، حق جيئڻ جو بہ ويو آ ڪسيو
آهي قانون جي اک انڌي، ڪيو ”صـابر“ سـنڌي اڄ ٻڌي،
ڪجهہ ڪٽي اک پٽيو، ڪاڏو آ ڪنهن ڪٽيو، پنهنجي ڪولي ٻڌايو زبان
آزمايو اجاءِ آزمايو اجا

1 جولاءِ 1990ع

انصاف ڪر

روز ٻڏائن حال مٺا، اَمن امان بحال مٺا
پوءِ بہ اسان ڏي لاش اچن ٿا مچي وڃي ڪهرام
انصاف ڪر انصاف ڪر

ڇا مهمانن ڪي مان ڏيڻ، ڇا بي گهر تي احسان ڪرڻ
ڪو ايڏو ڏوهہ تہ ناهي مٺا، جو ڏوتن ڪيو دهمان ڪرڻ
هي ووٽ جي موٽ ملي آهي يا جيءُ جي قوت ملي آهي
انصاف ڪر انصاف ڪر

ڇو گهر ڏٽي بي گهر ٿيا، هت دهشت گردن قهر ڪيا
مان سچ چوڻ ڪان ڪيئن رهان، هو ”صابر“نور نظر هيا
هي ڪمزوري آ حاڪم جي، يا بيدردي آ ظالم جي
انصاف ڪر انصاف ڪر

ڪنهن جيئري محشر آهي ڏنو پٽ پيءُ جي اڳيان آه ڪنو
زالن جا ويا وَر وَرِ چڙهي، ڪٿ ڀيڻ جي سِرَ تان رئو لٿو
هر گهر برباد ۾ آبيواه، تو ڪا نہ ڪميٽا ڪئي سانجهہ
انصاف ڪر انصاف ڪر

سڀ رت ولوڙي ڏينداسي ۽ زهر پيالو پيئنداسي
هن ڌرتيءَ خاطر مقتل تي ير هر هر حاضر ٿينداسي
تو مال غنيمت آ سمجهو، پر ”صابر“ عظمت آ سمجهو
انصاف ڪر انصاف ڪر

8 جون 1990ع

حڪومت جي دعويٰ تا ڏاهيون اڏا،
نشي جا ۽ اسلح جا، جاتي ڪڏا،

لڳو ڪرفيو ۽ شروع جاچ ٿي،
اٿيو هڪڙو ٽولو ڪيا جنهن ڦڏا،
هلائي وڏي زور سان بلڊوزر،
پٽايئون حريفن جا آخر ٿڏا،
وهيو خون ناحق آ بيروت جانءِ،
ٿيا خاندانن ۾ ڪيئي جڏا،
جڏهن جنگ جون مون هي خبرون ٻڌيون،
شهيدن جا لبنان ڪان انگ وڏا،
نہ ڪنهن قياس معصوم ٻارن تي ڪيو،
سڙيو ماس ڪنهن جو ٻچا ڪي هڏا،
هي ماحول ڪهڙو آ ٻڌجي ويو،
جتي هر گهٽيءَ ۾ ويا پئجي ٽڏا،
هتي هر ڪنهين قوم وارو اچي،
نوان ٿا لهن روز هتڙي لڏا،
نہ بندش آ ڪنهن تي اچڻ ۽ رهڻ جي،
اچي ٿا ويهن پنهنجا تيڙي چڏا،
ٻڌائن ٿا اقليت ۾ سوچو اوهين،
ائين ئي تہ ”صابر“ تي ويهندا وڏا،

5 نومبر 1987

ملڪ جا آهيو محافظ قوم جا قاتل نہ ٿيو،
جيترا آهيو بهادر اوترا بزدل نہ ٿيو،

چو ڪريو ٿا روڪ رستن تي اوهان نا جائزي،
ڳهوٽ ٿا گولين سان ڳهايو ايترا سنگدل نہ ٿيو،

ملڪ جا معمار آهن قوم جو سرمائيو،
تن کي مارڻ ۾ اوهين اي شير دل شامل نہ ٿيو،

حڪم جي فرمانبرداري بہ ڪنهن حد تي هجي،
وک وڌائي ويکري اهڙا اوهين قابل نہ ٿيو،

شهر جي رونق ڏسي لاهي لڌو وينؤ اوهين،
سرحدن جي سار لهندو ڪير هيئن ڪاهل نہ ٿيو،

روز شهرن جا شهر ۽ ڳوٺ ٿا ويران ڪيو،
اوچتا حملا ڪري ۽ موت جان نازل نہ ٿيو،

عزم ڪريو ياد آ جيڪو وفاداريءَ سندو،
پنهنجي واعدي کان بہ ”صابر“ ڪا گهڙي غافل نہ ٿيو،

17 سيپٽمبر 1984ع

عيد مبارڪ

اڄ ديس ۾ آئي عيد عجب
جو سيني ساري عيد ڪئي

مان وهم متائي ماضيءَ جا
سپ سور وساري عيد ڪئي

مومن مڙئي گڏجي پيا هلن
هن سهڻي سهاني ساعت ۾ڪئي

ڪنهن جو ڪلندي ڪلندي وقت ڪَٽيو
ڪنهن ڳوڙها هاري عيد ڪئي

بيت

سڏيو سنڌ توکي اٿي آ يٽائي
الائي ڇو قسمت ڦِٽي آ يٽائي

ڇئو سٽو

مان سڪ جو آهيان سوداگر
ڪو ماڻهو مونکي مرڪ ڏئي
پر حال ڏسي هي خيال ڪيم
هت بي ملهه هرڪو لڙڪ ڏئي

او قاتل ويٺو کھندو رھ قربان هزارين ٿي وينديءَ
ڪر روز روانو لاش ڀلي ميدان هزارين ٿي وينديءَ

هيءَ آهي ڄاڻن جي ڌرتي پر آئين ڪي ڇو آ پرتي
ڪر پير پليد پري پنهنجا نقصان هزارين ٿي وينديءَ

هيءَ ناهي نگري حاڪم جي ڪنهن ٻالم جي ڪنهن ظالم جي،
آهي ڀونءِ ڀلاري ڀائرن جي نگران هزارين ٿي وينديءَ

هي ماڳ محبت سان ڀريل تون ڪوتا آهين اصل ڪريل
نڪي تنهنجو ديس نه تنهنجو نسل نيشان هزارين ٿي وينديءَ

تنهنجو مقصد رهندو اڻپورو ٿيندو ڪيل ختم جلدي پورو
هيءَ جُوءِ نه ڏينديءَ جاءِ ذري فرمان هزارين ٿي وينديءَ

2 آگسٽ 1990ع

علم پرايو آن وڏايو شان وڏايو مان وڏايو
هن لاڪيٽي لوءِ جي خاطر پنهنجو پاڻ کي هاڻ ملهايو

هاٽي ونن تعليم تا بالغ ڪاڪا چاچا تون بہ پڙهي وٺ
ٽيو داخل جلدي ۽ اوهان مفت ۾ پنهنجو مان ڪرايو

جيجل جو جنسار ڏسو ڪيئن جڳ مڳ جڳ مڳ آ
رونق هن جي رٽن پٽن تي بر تر تان اڏايو

ڏسو علم جي شمع جلي ٿي ڪرٽا جنهن جا روشن روشن
راهيءَ کي تا راهہ ڏيکارن منزل کي آسان بنايو

اخبارن ۾ پنهنجي اشاعت پنهنجا گيت ۽ منڙا مضمون
افسانا آکاٽيون پنهنجا جلدي هاڻ ڇپايو

مکتب ۽ اسڪول ۾ چا ڪاليج ۽ يونيورسٽين ۾
آفيسن ريڊئي ٽيليويزن تي طوفان مچايو

ادبي ڪتابن اخبارن کي خوب خريديو خوب خريديو،
پاڻ پڙهي جي پڙهي نہ سگهو ٻي ڪان اهو پڙهايو

21 مئي 1973ع

ٽرواسي

جئرو جوين ساهہ نہ آهي
چئہ تہ انهيءَ سان ناهہ نہ آهي

هڏڙن جو آ پڃرو ماڻهو
جنهن تي گلَ ۽ ماهُہ نہ آهي

ڪين گهرن تا واهہ ۽ نديون
ڪنهن يي چؤڪ تي چاهہ نہ آهي

تين تا گجگوڙ بہ ترِ
وسڻ تي ويساهہ نہ آهي

ڪو نہ ملِي امداد ابوجهن
ڪنهن ڪي پيو ڪهڪاءُ نہ آهي

ڪڏهن تہ ڪرندو مينهُن مَنَهَنِ تي
ڍؤر ڍڳا هن گاهہ نہ آهي

ڏڍُ ڏبو آ يار ڏڪين ڪي
چندن ڪي ڪو چاهہ نہ آهي

رزق جو مالڪ خدا آ ”صابر“
بکِ مئو ڪو ساهہ نہ آهي

نظم - مٽيءَ جو ماڻ

هن مٽِيءَ جو تو مان چوان،
اڄ اهڙو هڪ اعلان چوان،

غم ڪان هڪڙي عورت گهايل،
چتا چڙيل ۽ منهن ڪوماٽيل،
ويني پيئي ڏوڙ وسائي،
پار ڪدي ارمان چوان، هن مٽيءَ جو تو مان چوان،

ڪنهن شخص کي ڪاوڙ جو آئي،
تنهن چيو پيءَ منهن چائي،
هن طرح غصي کي گهُٽي ويو،
ڪيئن ڪاوڙ تي قربان چوان، هن مٽيءَ جو تو مان چوان،

هن کي ننڍڙا ٻالڪ ياڻئن،
ڳوهي مٽي روح ريجهائن،
واه واه جا رانديڪا ناهن،
هوش ٿئي حيران چوان، هن مٽيءَ جو تو مان چوان،

ڪٿي سنواريل لاش ڏٺم،
ڪٿ الحد جي ٻـ تلاش ڏٺم،
مڻ مٽيءَ جي هينان لٽِبو،
ڪو هڪڙو اڄ انسان چوان، هن مٽيءَ جو تو مان چوان،

هن گاري مان تا ڪوٽ نهن،
جي ڪوٽ ڪرن تا ڏير تين،
انسان بہ پتلو خاڪي آ،
هن مٽيءَ جو چا شان چوان، هن مٽيءَ جو تو مان چوان،

ڪو چوي تہ خاڪ شفا آهي،
شايد ڪو ان ڪي بقاء آهي،
ڪو ان ۾ راز لقاء آهي،
هيءَ مٽي مهربان چوان، هن مٽيءَ جو تو مان چوان،

هٽي گليلا ڪن شڪار،
وجهي ڪمان ۾ هڪلن جهار،
هيءُ تہ عجب آهي هتيار،
هن جو چا ميزان چوان، هن مٽيءَ جو تو مان چوان،

هن مٽيءَ جي خوشبوءِ وٽي،
جا مُشڪ وعنبر ڪان بہ گهٽي،
ڪنهن مٺ پري چو (چيو) قسم ڪٽي،
منهن جو سرهن تان قربان چوان، هن مٽيءَ جو تو مان چوان،

پيرن جي پئي ڪو بٽجي پَٽي،
ڪٿ خاڪ نشيمن جي چوٽي،
ڪي سرمو سمجهي تا پائن،
هي سونهن پريو سامان چوان، هن مٽيءَ جو تو مان چوان،

هــيءَ مــارئــيءَ جــي مــيــنــدين ۾ يــري،
ڪــنــهــن سَــــرِتــيءَ ســـيــنــڊ ۾ وڏي وري،
ڪـــي ســــانـــڊِي رڪـــن ســــوغــات ڌري،
هي الفـت جو عنوان چوان، هن مٽيءَ جو تو مـان چوان،

هـــي بـــٽـجـــي ڪــڏهـــيـــن چـــپ ڪـــري،
تـــي چـــاپـــڙ چـــاپـــڙ يـــرنـــدي ڳـــري،
هـــي پـــوڪ پـــچـــائـــي ان ڪـــري،
تو رب ڪري احســـان چوان، هن مٽيءَ جو تو مان چوان،

هـــي مـــنـــهـــنـــجـــي ديـــس جـــي آ ڌرتـــي،
هـــيءَ ســـــجـــدي خـــاطـــر آ ورتـــي،
هـــيءَ ڌاريـــن ڪـــي چـــو آ پـــرتـــي،
هي مونڪي آ ارمـان چوان، هن مٽيءَ جو تو مـان چوان،

چـــيـــڪـــي مـــٽـــيءَ مـــان تـــو ڪـــنـــيـــر
نـــاهـــي تـــانـــوَ ڪـــم آٽـــيـــون گـــهـــر گـــهـــر
چـــنـــديـــون گُـــسَ غُـــبـــار چـــوان

گـــارو ۽ گـــچ يـــي تـــا لـــنـــبـــيـــون
جـائـونـٺ ٺـاهـيـون ســـهـٽـيـون پـخـتـيـون
جـــي آهـــن پـــهـــريـــدار چـــوان

27 ڊسمبر 1971

جنهن جنهن جي گنديءَ ۾ داٽا آهن تن جا چريا سياٽا
ڪي ڪي ماٽهو پنڻ هاٽا، ڪي ڪي شوق ڪرن شاهاٽا

ڪي ڪي ماٽهو يار نماٽا، ڪي ڪي ماٽهو ال اياٽا
ڪي ڪي ماٽهو سگهڙ سياٽا، ڪي ڪي ماٽهو راڄن راٽا

ڪي ڪي ماٽهو نوان پراٽا، ڪي ڪي ماٽهو اڄ ساماٽا
ڪي ڪي ماٽهو مڪڻ چاٽا، ڪي ڪي ماٽهو اڏائن ناٽا

ڪي ڪي ماٽهو ساهه سيباٽا، ڪي ڪي ماٽهو سورن ساٽا
ڪي ڪي ماٽهو موتيءَ داٽا، ڪي ڪي ماٽهو پٿر پاٽان

ڪي ڪي محلن ۾ ويڳاٽا، ڪي ڪي پانئن پٿون پاٽا
ڪي ڪي مَڇِن مار مهاٽا، ڪي ڪي ڪائن للر لاٽا

ڪي ڪي وڪٹن چونڪيون تاٽا، ڪي تہ ونن تا طول ويهاٽا
ڪي ڪي ماٽهو مان بہ سجاٽان، ڪي ڪي شهري ڪي ڳوناٽا

ڪي ڪي ماٽهو انڌا ڪاٽا، ڪي ڪي ماٽهو اورن اوراٽا
ڪي ڪي ٻول ڪرن ٻاراٽا، ڪي ڪي ”صابر“ ڪن تا ماٽا

جيجل

سوچ جو آهي عقل سان واسطو
سو توهان جيجل امڙ کان آ پڇو

۽ ختم تيو روزگاريءَ جو ڏچو
عقل واريءَ هوڙ جو مليو پتو

خيال آهي خام ۽ هڪ خال آ
خيال سان ئي سوچ ۾ ٿي چو پچو

ٿو مبارڪ پيش ڪريان پئي قبول
اي جفا ڪش تون ڪيو آهي سُنو

مختصر آهي اوهان سان ملڻ ٿيو
”سوچ“ وارو اڄ پڙهيو آ مون حصو

آ سني ترڪيب ۽ ترتيب آهه
طرزِ تحرير ۽ مضمون ۾ آهي مزو

پنهنجي ڪوشش ڪي سدا قائم رکو
سوچ لاءِ لوچي اوهين سڀ ڪجهه لکو

ٿا ڪريو ڪاوڙ ۾ ڪجهه برتن زيان
پر اٿوَ دشمن عقل جو ئي غصو

ما پچان ڪنهن ڪان نہ هت منهنجي امڙ
آ ٻتيهي وات ۾ ان هوڙ جو ڪهڙو ڪتو

”صابر“ ٻہ ٽي دل سان اکر آهن لکيا
رنج جي پهچيوَ کو معافي ڏجو

بنام
جناب نذير چنا صاحب
ايسوسيئيٽيڊ ايڊيٽر روزانہ ”ناظم“ شڪارپور
ڪالم نويس”سوچ“ 1981ع

غريب جو گذارو

غريب جو گذارو ڏاڍو ڏکيو ٿيو آهي
ڪاڏي وڃي ويچارو ٿنگجي پيو آ ڦاهي

پيٽ نہ پالي ٻارن جو انگ اگهاڙو آ اڪثر
پيادو سفر ڪري ٿو هن ڪي ڪاڏو نہ آهي ميسر

ڪٿي هو وڃي ٻار پنهنجا پڙهائي
سدائين آ خوش هو پيو ڊور چاري

وڃي ڪاڏي آخر هو بيمار ٿيندو
ڦڪيون پيو ڦڪيندو تڏهن تيار ٿيندو

ٻار وڏو ڪم ڪار جو هن تي چستي هردم چاهي
غريب جو گذارو ڏاڍو ڏکيو ٿيو آهي

ملي ڪڪڙ ڪان مڇي مهانگيءِ گوشت نہ ڪوئي ڪائي
ميوي جي لاءِ ماندو هر ڪو وينو ساهہ سِڪائي

پچي دال ماني پلو پاڳ آهي
ڪُني ۾ پَلِي ۽ سِرنهَن ساڳ آهي

چڙهي چوٽ اگهہ هر شيءِ جو ويو آ
خبر ناهي ڪهڙو اهو در ڪليو آ

ڪتان اچي هن ڏيهہ ۾ هاڻي ڏڪر پيو آ ڪاهي
غريب جو گذارو ڏاڍو ڏکيو ٿيو آهي

ملهہ نہ آ محنت جو پورو پورهئي تي آهي پهرو
ظالم جي صورت ۾ آهي ڏاڍو سهڻو چهرو

عدل يي نہ هن ڪي پلءِ پئي سگهي ٿو
مري هو تڏهن ئي بکن جي وگهي ٿو

نظر ۾ نہ آيو ڪو هن ڪي سهارو
الائي ڇو پنهنجا ڪري ويا ڪنارو

ڏکيءَ سکيءَ ۾ هو تہ وجي ٿو "صابر سات نباهي
غريب جو گذارو ڏاڍو ڏکيو ٿيو آهي

18 جولاءِ 1990ع

زندگيءَ جي صدا آهيان، ڇو ٿيو بي بقا آهيان
موت منزل نہ آ منهنجي، موت جو رهنما آهيان

درد دل ۾ پيا دکندا،
بي وس بي خطا آهيان

ساه جي ڏور آهي جتي
پيار جي ات پچا آهيان

پور پل پل پون مونکي
توکان جانب جدا آهيان

مل وري يار ڪر محفل
ڇا يلا بي وفا آهيان

مونکي اهڙي خبر هئي نہ ڪا
مان بہ ٿي ويو گدا آهيان

دل جو سودو ڪيو ”صابر“
سو تہ سمجهو صفا آهيان

تنهنجو آهيان تنهنجو آهيان،
توسان ڪهڙو سينو ساهيان،

مونتي تنهنجي مهر نظر آ،
تنهنجا تورا ڪيئن مان لاهيان،

وڪ وچڙي تي واٽ نه وسري،
قدم وري پي تو ڏانهن ڪاهيان،

پيار تي هوندا آهن پهرا،
دوکي جون ديوارون ڍاهيان،

جيءُ جڙيل آ توسان جاني،
مان پي واپس ورڻو ناهيان،

تنهنجي جدائيءَ جانب جهوريو،
تو بن هرپل سال ٿو پائيان،

خواب ۾ پنهنجا توکي سونپيا،
ٻيو ڪجهه "صابر" ڇا لاءِ چاهيان،

22 مارچ 1987

وائي

روز هنن رستن راهن ڪان تنهنجا پڇايان پار،
مون ڪان نہ ٿي تون ڏار، او سهڻا سائين

ڪيئن ڪيان مان هاڻي، ڪاڏي وڃان مان هاڻي،
روز روئان ٿو زاروُن زار.....سهڻا سائين

ڪنهن کي ڏسيان ڪهاڻي، سنگت نٿي سڃاڻي
تون بہ ڪائين ٿو خار.....سهڻا سائين

ريت رسڻ جي ڇڏ تون، هاڻي پرچڻ جي ڪر تون
وري ملون منتار.....سهڻا سائين

وڃ قرب ڪري، توڪان سوا نہ سري
دم وڃئي ٿو يار.....سهڻا سائين

سگهو وري ملي تون، سامهون اچي ڪلي تون
”صابر“ جي لهہ سار..... سهڻا سائين

هيءَ ڳالهه آ پر ڪيف دلفريب نظارن جي
ڪاڪل ۾ ڪيءَ قيد آ دل، سوچ سهارن جي

ابروءَ جي ڪمانيءَ مان ڏسو ڪان ٿا ڪيئن نڪرن
پنبڻن جا پسي ڪوئي پيڪان ٿا ڪيئن نڪرن
ظاهر آ اها حالت نيڻن جي نهارڻ جي

واسينگ ڏنم زلف جنين مونکي ڏنگيو آ
واهه واهه مروڙي تو تنين کي به ٽنگيو آ
ڪيئن سينڌ سنوارين ٿي خوشقسمتي وارن جي

گڏجن به جنوانيون ته هو بدنام ٿين
هي يار ته سهڻو آهي الزام ڏين
پرواهه ڪبي ڪهڙي مهڻن ۽ ميارن جي

سنبرڻ به ته سولو نه آ نڪرڻ به آ مشڪل
نڪري ته هلي مون وٽ پهچڻ به آ مشڪل
ٿي واعدو وفا جيڪر مهرباني آ پيارن جي

خاموش ڏنم خار ۾ خونمار ڏسان ٿو
چشمن جا به چمڪار اکيون چار ڏسان ٿو
”صابر“ ٿيو بيتاب لڳي آهي اشارن جي

4 فيبروري 1973ع

وائي (مالهي)

ڀنورا تا رس چوسن، مالهي گل ڇڏي تو توڙي

هي حالت ڪيئن هاڻي سـهبي، ڏيو تہ جواب ڪو جوڙي
مـالـهـي گـل ڇـڏي تـو تـوڙي

آئـي مـنـد بـهـار جـي ڏيـنـدس، ولـيـن رت ولـوڙي
مـالـهـي گـل ڇـڏي تـو تـوڙي

جت بلبـل ڀي مسـرور هئي، ات ڪـانـگ رڙن تـا ڊوڙي
مـالـهـي گـل ڇـڏي تـو تـوڙي

ڇـا رونـق مشـهـور هـئي، سـڀ وڻ وڏن تـا ووڙي
مـالـهـي گـل ڇـڏي تـو تـوڙي

هر ڪنهن جا دعـا لاءِ هٿ ڪڄن، رکوال ويو منهن موڙي
مـالـهـي گـل ڇـڏي تـو تـوڙي

خدمـت ٻوٽن جي ڪئي "صـابر" بينـا ڀير سـي ڪوڙي
مـالـهـي گـل ڇـڏي تـو تـوڙي

منهنجي مسڪن اڳيان تون اگهاڙي وئين
مـان بـ زنـده هـيـس چـو لـتـاڙي وئـيـن

مـون خـطـا ڪـا نـ ڪـئـي تـون سـزا چـو ڏني
ڏيـنـهـن ڏنـي جـو وري دل اجـاڙي وئـيـن

چـو نـ تـوڪـي چـوان بـي رحـم بـي وفـا
راهـ ۾ چـو رُڪـي مـون ڪـي تـاڙي وئـيـن

تـون رواج ۽ رسـم ڪـان اجـا تـو ٻـجـيـن
قـرب وارن ڪـتـابـن ڪـي ڦـاڙي وئـيـن

مـان تـ خـامـوش ”صـابـر“ تـي ويـنـو رهـيـس
تـو بـ ڪـجـهـ نـ ڪـيـو هِـن ڏهـاڙي وئـيـن

12 مئي 1985ع

اڄا توَن نہ آئين وري عيد آئي
پائي ڏس تون جهاتي نهيئي ڪيئن جدائي

اسين روز راهون نهاري ٿڪاسين
پلي تون پلائج وعدي وفائي

اڱڻ ڪي اجاري ٻهاري چڏيو آ
نئون ڪو ٻہ ايندي ڏنو ڪونہ راهي

گهمين ٿو گهٽا در اسان ڏي ٻہ ڪڻ ڪَرَ
رهين رات ڪٿ آ پلڪ لاءِ پڪائي

ملڻ لاءِ ڪيو ٿي مون سان ٻہ واعدو
ڏني سي ڪچائي ڏني سي سچائي

ڪندو ڪير واعدي تي اعتبار ٻيهر
اها ئي تہ آهي اسان جي ڊرائي

اجهو عيد وارو ”صابر“ ڏينهن آيو
ڏسي مان پليس چنڊ جي روشنائي

(1972ع)

غزل

غم آهي تنهنجو گهڻو مونکي مٺا منٺار
قيد قربن ۾ ڪيو ماڻن مونکي دلدار

لات ٿو هر دم لنوان ۽ تات تنهنجي دم بدم
هو هو ڪريان ٿو هر گهڙي آهي اها پڪار

آهين مون کان دور ڇو؟ هر دم رهان مجبورٿو
ڇپ ڪريان جي مان ٿو ڪائين تون ٿو ڇا ڪئون خار

مون کان جي ڪجهه آ ٿيو سو معاف ڪر نالي خدا
مان تہ تنهنجو آهيان پر تون ڪٺين ڇو ٿو ميار

عشق تنهنجي ۾ اچي پنهنجي وڃائي زندگي
رحم ڪر مونتي مٺا ڇو ٿو ڏئين آزار

باغ تنهنجي ۾ مٺا گلڙا سدا ٽڙندا رهن
ڏي ٻہ ٿي گلڙا پٽي ٺاهي مان پايان هار

آهي سمجهو مون نہ ڪو جانيون جدا آهن جگر
تنهنجو مان ۽ منهنجو تون پر آهي قسمت ڏار

سڄ ڪا ”صابر“ سندي سهڻا صدا آهي ڪئي
ڇو ڪرين ٿو تون حجاب سامهون اچ هڪوار

(1971ع)

چاتي چلڪئي چو تي چوري

پوءِ به نه پائين پوتي چوري

آڪيري جانءِ وار ويهاري
چبگ چَھُو ڪيءِ چوٽي چوري

ڪپڙا سوڙها پائين چالاءِ
ڪهڙي توڪي ڪوٽي چوري

گھمين ايئن ٿي لڏين ايئن ٿي
سنهڙي آن چڻ سوٽي چوري

پب هڻين ٿي ڪڙي ڪڻين ٿي
وڪ ۾ پور وچوٽي چوري

لبڙا تنهنجا لعل برابر
ڏند به تنهنجا موتي چوري

ڪير نه چوندءِ شرم ڪڻي ڪر
نيت ٽيندي ڪوٽي چوري

2 جولاءِ 1981

ڇو مون ڪان منهنڙو موڙين ٿو، ڇو ايڏو مون ڪان ڊوڙين ٿو

ڇو لائي ياري ٽوڙين ٿو، اڄ اوري تنهنجي آس اٿم

اڄ اوري تنهنجي آس اٿم، اڄ ڏاڍي دل کي پياس اٿم
ٿي آس نہ ڪا بہ نراس اٿم، جا تو کي ساري ساندي آ

جا تو کي ساري ساندي آ، سا اُڪري آس ٿي ڏاندي آ
جا تولاءِ جوڙي لاندي آ، ان پڪڙي پيهي آءُ پرين

ان پڪڙي پيهي آءُ پرين، ڇو هيڏي ۾ هوڏي ٿو ڦرين
جي منهنجي راھ تي اچي رسين، دل دردن ڪان اڄ واندي ٿي

دل دردن ڪان اڄ واندي ٿي، ڇو ايئن اجايو ماندي ٿي
تون سائين تنهنجي باندي ٿي، تنهنجي خدمت ۾ شل پيش هجي

تنهنجي خدمت ۾ شل پيش هجي، پئي سور سهي توکي عيش هجي
دل حاضر جو سنديس هجي، تون پنهنجي پر ڪان ڪر نہ پري

تون پنهنجي پر ڪان ڪر نہ پري، ڇاڪاڻ سوا تو ڪين سري
ڪجھ انهيءَ تي ڏي ڏيان ڏري، ڇا اجا رسڻ ٿو ڪرين روا

ڇا اجا رسڻ ٿو ڪرين روا، تون درد منهنجي جي آهين دوا
ٻيو درمل ناهي تو ڪان سوا، پل تون بہ حڪيم گهرائي ڏس

پل تون بہ حڪيم گهرائي ڏس، ڪجھ مال وري بہ ڦُرائي ڏس
سَوَ ڦڪيون پل پرائي ڏس، ڪا ڪانہ طبيعت فرق ڪندي

ڪا ڪانہ طبيعت فرق ڪندي، پر تون بن سڀ ڪجھ ترڪ ڪندي
”صابر“ کي دغا ئي فرق ڪندي، تون واعدو پاڙي آءُ پرين

جولاءِ 1985ع

چو اڃان تو ڪرين حجاب سڄڻ
دل رنجائڻ نہ آ ثواب سڄڻ

مان سنو هر ستم آ تنهنجو متا
مونکي ايذا نہ ڏي عذاب سڄڻ

تنهنجي درشن لءِ تڙپي ديوانو
اڄ تہ نقلي نہ ٿي نواب سڄڻ

دل بہ آخر تہ چيز آ ڪائي
ان کي دڙڪڻ جو ڏي جواب سڄڻ

چو پريشان تو ڪيو ”صابر“
ڪهڙو رهيل اٿي حساب سڄڻ

23 مارچ 1986ع

سنگدل آهين تہ دل تي مان بہ ٿو پٿر رکان
منهنجو تون محبوب آهين ٻيو نہ ڪو دلبر رکان

پل تون مون کي آزمائي مشڪلاتن ۾ بہ وجهہ
شرط آهي آزمائڻ ٻيو نٿو ٿڪر رکان

تون نہ مجبوريءَ جو وٺ ناجائزيءَ سان فائدو
سمجهہ مان انسان آهيان ڪهڙو ٻيو وکر رکان

ڪين ڪر ڪو فيصلو هڪ پل ۾ اي پيارا پرين
ڄاڻ توکي آ چڱي پهريون بہ ٿو هڪ گهر رکان

راهہ ناهي ايتري مشڪل ڪٽي وک کي وڌاءِ
رهنما آهي شناسا چا اجا رهبر رکان

بس ٿئي ديدار دم دم اهڙي خواهش آ گهڻي
پيار تنهنجي ۾ پرين ڪو مان نٿو چڪر رکان

7 ڊسمبر 1984ع

غزل

ڏنگا ڏير مونسان ڏاڍي ڪري ويا
ڪٽي پنهل پيارو مون ڪان پري ويا

پلا هيءَ نماڻي سورن لاءِ ساماڻي
ڏکن جي ڪهاڻي ڪيڏي پري ويا

ڏسي نند ۾ ماريا ڏاڙو هٽي ويا ڏاريا
جاڳي مون نهاريا ظالم ذري ويا

پانيا مون ته مهمان هيا خوش وڏا خان
ڪيان ڪهڙا ارمان فريبي ڦري ويا

7 فيبروري 1988ع

***

تهذيب ثقافت جي بي مثل ڪهاڻي آ
هن ديس جي ڌرتيءَ جي تاريخ پراڻي آ
مارئيءَ جي محبت آ نوري بہ نماڻي آ
ڇا شاهي شان اڳيان مشهور مهاڻي آ
سورهيہ ٿا جوان سڏجن هيءَ هاڪ هُلاڻي آ

دوستن پيءِ رکڻو اٿم پر دوستن ئي ڪن ٿا دغا
اهڙا واقعا ڪيترا آهن ڏٺا آهن ٻڌا

هڪ چڱو ۽ مَنو ناهي لڪيل ڪنهن نرڙ تي
ڪيئن ڪجي تن جي سڃاڻپ ڪير ڪوڙا ۽ سچا

ڪي چون نظرون ئي انهيءَ نازنين جون هن عجب
مان چوان ٿو ڪجل ڪاري جي اها آهي عطا

وار ڏس ڪهڙا وتيل سينگاريل سهڻا اٿس
يار هي ڏاريا اٿس جو چيلهه تي پهچي چڪا

چپ سنها ڏس لعل لب جنهن ڪي چون
هي بہ آهي لپ اسٽڪ جو يا تہ لاليءَ جو لقاءُ

چو وري رخسار ڪي چريا چون ٿا گل گلاب
پر مليل ٿس پاؤنڊر ميڪ اپ جو ڪر تون پل پچا

ڪي وري ايئن ٿا سمجهن ويس ناهوڪا ڏسي
اندر ڪارا هو سدا آهن ۽ ٻاهر جا اڇا

هٿ رنگيل ڳاڙها ڏسي هرڪو ائين چوندو رهيو
آهي ڪو خوني مگر آهن هي هٿ مينديءَ رتا

ڪي تہ خوش هن پيار سان جي پيار ويو بيمار ٿيا
ڪي محل ساڙي هليا محبوب جن ڪان ٿيا جدا

جي مليو مانجهي سڄڻ پو هو ڪندو آ جان فدا
ڪي رسيا رڻ ۾ اچا ڪي ٿا پچائن پيچرا

ڪوپسي معصوميت ڇهري تي جا چانيل اٿس
خار چئي خونمار چئي پر بي رخيءَ جي آ ادا

مان تہ هن حالات ۾ ممڪن بہ سمجهان ڪين ٿو
اهڙي سان ياري رکڻ مان ڪڏهن ڪا ٿيندي وفا

آهي هي مشڪل نيائڻ پر نياهي پيي متان
آزمائڻ ۾ بہ ڇا هي آزمائي ڏس پلا

يار اهڙي سان ”صابر“ دل اڙائڻ جي نہ ڪر
پوءِ متان دَلبا دلاسا ۽ رهئي ڏيندو ڏٽا

16 فيبروري 1973ع

پهتس جو ڪنهن وٽاڻي منظر ڏٺو مون هي
ڪنهن گل پٽيو تہ ان کي واتان چيو مون شــــ شــــي

بيشـــــڪ نشـــــان ظلم جا ڏســـجڻ ۾ اڄ بہ آهن
ظــالـم نــہ زنــده هــونــدو پــر هــونــدو ظــلـم ئـي

منهنجي بــہ زنــدگي تو گــل وانگيــان ختم ڪئي
پــر ڏوهــہ ان ڪــيــو چــا تــون پــٽــيــن پــئـي

هئي مــام مقنــاطيســـــي جنهن مونکي تنهنجو ڪيو
تون منهنجو چــاهيو بڻجڻ تنهنجي رضـــــا هئي

تــو ڪـنـئـيـن نـظـر نـمــاڻـي دل ٿـي وئـي ايــاڻـي
ان ڪي ڏئين تون پــاڻي پو کهڙي بي خوشـــــي

ظــالـم اگـر جي آهـيـن ڪـنـهـن بـي تـي ظـلـم ڪـر
ناراض ٿي نہ ”صـــــابر“ ســـــان ٿئين تہ مشـــــڪي ٿي

28 نومبر 1971ع

منهنجو عشق آ اکين جو ٻڌ تون منهنجي زباني
آهي پيار منهنجو توسان دلڙي رهي ديواني

توکي زندگيءَ ۾ ساريان توکي ڪيئن مان وساريان
منهنجي دل ڪري ٿي دانهون هردم پيو پڪاريان
تون آ قدم پري يا منجهه تون مون ڏي نشاني

منهنجي دل ۾ تون وسين تو ڪاٿي منا رسين تو
آهين سدائين آڏو ڇالاءِ تون رسين تو
ڪيئن ڏار مان گذاريان ڪر تون ڪا مهرباني

آهي دل جو هي فسانو ”صابر“ جي لاءِ سهانو
منهنجي زندگيءَ جو مقصد تنهنجو رهان مان ٻانهو
ڪجهه سمجهه ڏار سهڻا دنيا هي آهي فاني

23 اپريل 1986ع

جا چاش ملي تنهنجي چاهہ منجهان
سا ملندي سَوَ نہ پنجاهہ منجهان

چو پرت جو پيالو ٿي خالي
پر تنهن کي ناز نگاهہ منجهان

ڇڏ واڳ وڇوڙي جي ٽوڙي
ڪر ڳالهہ ڪڏهن ڪا ڏاهہ منجهان

مون سڏڪي سڏڪي ساريو آهي
پوئين هڪ پساهہ منجهان

مان سوچو تنهنجو ٿيان ساٿي
تون ڳالهہ ڪرين ها ناهہ منجهان

هر واٽ نہ آهي وسنديءَ ۾
هر راهہ نہ آ درگاهہ منجهان

ڪا رستي ويندي لاٽ ڏني
هئي تنهنجي گهر جي راهہ منجهان

توسان مان پيار ڪيو، ٻيو نڪو يار ڪيو
پوءِ ٻہ تون مون سان رسڻ، ڇا لئہ اختيار ڪيو

مان ڪندو رهيس وفا، تو ڪئي ڪا نہ غذا
مون سڏيو توکي سڄڻ، تو ڪنايو نہ صفا
ڪهڙو غمخوار ڪيو

ياد تنهنجي آ صنم، دل ۾ آ درد ۽ غم
تو سان مان ساڻ رهان، هر قدم ۽ هر دم،
اڄ هي اقرار ڪيو

نيڻ ٿا راهہ تکن، دور ناهي درشن
اڄ نڀائي واعدو، پنهنجو پورو ڪيو وچن
مون نہ واپار ڪيو

7جولاءِ1976ع

ٻڌايان تو ڳالهيون ڳڻن واريو ڳچ
پرائي نہ تون دهل تي دوست نچ

ڪرين تون جي همت مدد ڏيندو مولیٰ
برن ڪار بد بي حيائن ڪان بچ

ادا پير مردن بزرگن ۾ ويهہ
انهن جي هر هڪ لفظ ۾ آهي سچ

حقارت نہ ڪر ڪين نفرت ڪڍهن
محبت جو من رڪ مچائيندو مچ

مصيبت ۾ جيڪو بہ ماڻهو ڏسين
مدد ان جي لاءِ بيهہ تي مرد مچ

نہ ديرو دغا جو تون دل تي ڄماءِ
سدا صاف ”صابر“ چئہ نہ ڪوڙ ڪچ

تون بہ مسافر مان بہ مسافر گهڙي پلڪ جا آهيون
نــاتــو نــيــنــهــن نــيــايــون
نــاتــو نــيــنــهــن نــيــايــون

ســـوچين اجا چا تو ســـجڻ، ســـوري قدم اچ تون ملڻ
پــاڪــر پــري اچ پــايــون
نــاتــو نــيــنــهــن نــيــايــون

ڪجهہ خوف ڪر منهنجا صـــنم، ايذا ڪرين چو تو ســـتم
خوش تو ٿئين تڙپــايون
نــاتــو نــيــنــهــن نــيــايــون

سـپ ڪجهہ اکين سـان تو چئين، ڪنڌ ڪي ورائي چو وئين
آپــيــچ پــرت جــو پــايــون
نــاتــو نــيــنــهــن نــيــايــون

واسـينگ سـان تنهنجي وندر، ڏسي آهہ ڪئي ”صـابر“ اندر
واهہ واهہ تنهنجون ادائون،
نــاتــو نــيــنــهــن نــيــايــون

25 ڊسمبر 1989ع

بغير نقطي ڪلام

سهڻو دل کسڻ دور گهارڻ ۾ ماهر
هو اعلىٰ اداڪار مارڻ ۾ ماهر

ڪرڻ وعده معمول معلوم آ
سدا آ سرا سر وسارڻ ۾ ماهر

سهارو سگهو ڪو ملڻ آ محال
سدا داد رس آ روئارڻ ۾ ماهر

ملڻ لاءِ ڪر سور سو عطا
آ راٽو رساٽو وسارڻ ۾ ماهر

گهٽا دار در در ۽ گهر گهر ۾ گهاٽو
آ ”صابر“ سدا سِر سَهائڻ ۾ ماهر

تڪيان تنهنجون راهون ورن ڪڏهن وارا

مگر تون نہ آئين ڪريان ڪيئن پيارا

نہ سيڪنڊ ۾ منٽ جا هون ابهارا، ڪلاڪن ڪان ڪندو رهيس مان ڪنارا
گهڙي پلڪ جي نہ خبر آ خدارا، ڏکن ۾ ڳرن ٿا اجا ڏينهن سارا
مگر تون نہ آئين ڪريان ڪيئن پيارا...

خوشي جهڙ ۾ ڪامي غمن جا غبارا، پهر ڪان پري ڪيا آهن چاهہ چارا
انئي پهر بيتابي دل تي مونجهارا، روئي رات گهاريان ڳڻيندي ستارا
مگر تون نہ آئين ڪريان ڪيئن پيارا...

نہ آئين صبح جو منجهند جو ٿيو سعيو، اجهو شام شايد آهي سر نوايو
شفق جو بہ ڏس آ وري وقت آيو، ڪاري رات هاڻي ورائيندي وارا
مگر تون نہ آئين ڪريان ڪيئن پيارا...

اسر ڏي ٿو تنهنجي اچڻ جي گواهي، اجهو وقت پرڀات ٻي لنو لڳائي
وري سحر سرندي جو آذان آئي، صبح ٿيو لڪا آسمانن ۾ تارا
مگر تون نہ آئين ڪريان ڪيئن پيارا...

جي آچر تي ايندين تہ انجام موڪل، جي سومر تي پهچين تہ پيغام موڪل
اڱاري جي ڏينهن جو ئي انعام موڪل، ايئن ٻي تہ ٿيندا نہ آهن گذارا
مگر تون نہ آئين ڪريان ڪيئن پيارا...

اربع جي ڏينهن لاءِ ئي آرام موڪل، خميس تي خلاصو پروگرام موڪل
جمعي تي ٻري ڪو نئون جام موڪل، تہ ڇنڇر تي هي نيڻ ڪن ڪي نظارا
مگر تون نہ آئين ڪريان ڪيئن پيارا...

فڪر ئي نہ ويو هفتو پهرون ويو، نہ ٻي هفتي وعده جو پاڙڻ ٿيو
ويو هفتو ٽيون پيي نہ ڪنهن ڪي ڇيو، اچي چوٿون هفتو بہ پهتو پلارا
مگر تون نہ آئين ڪريان ڪيئن پيارا...

اچي سال آخر تہ مهمان ٿيو، مهينو شروع جنوري جاڻ ٿيو
اجهو فبروريءَ جو بہ فرمان ٿيو، ڏسو مارچ پيي ڪيئن هٽين ٿو لامارا
مگر تون نہ آئين ڪريان ڪيئن پيارا...

اپريل اجڙيل گلستان ٿيو، مئي ۾ ملڻ لاءِ مهربان ٿيو
وري جون ۾ کهڙو ماڻڏاڻ ٿيو، اوهين انهيءَ مدت ۾ ڪندؤ پسارا
مگر تون نہ آئين ڪريان ڪيئن پيارا...

جولاءِ لاءِ آهيان قدردان ٿيو، نہ آگسٽ ۾ ئي ڪو احسان ٿيو
نہ ڪي سيپٽمبر ۾ سامان ٿيو، اجهو آڪٽوبر ڪري ٿو اشارا
مگر تون نہ آئين ڪريان ڪيئن پيارا...

نومبر ويو ڪونہ امڪان ٿيو، هي گذريو ڊسمبر نہ درمان ٿيو
ويو ڙي ويو سال اعلان ٿيو، نہ ديدار حاصل ٿيو ڏهمان وارا
مگر تون نہ آئين ڪريان ڪيئن پيارا...

سرءُ پيي وجي ٿي تہ آخر هلي، بهارون اچن شل ڪنديون سي پلي
اچن ٽا اونهارا وسايون ٻگلي، سمهي سوڙ هيئنان گذاريا سيارا
مگر تون نہ آئين ڪريان ڪيئن پيارا...

پلا ايئن ٽيندا گذر سال ”صابر“، تہ ڪهڙا اسان جا ٿيندا حال ”صابر“
خدائي ڪندو شل پلا پال ”صابر“، وري نيڻ پسندا اهي ئي نظارا
مگر تون نہ آئين ڪريان ڪيئن پيارا...

25 فيبروري 1981ع

عاشقن لاءِ يار جو ديدار ئي بس عيد آ

بلبلن لاءِ بوستان جو خار ئي بس عيد آ،
عاشقن لاءِ يار جو ديدار ئي بس عيد آ،

جنهن جي خاطر روز شب آهون پريان دانهون ڪريان،
هڪ دفعو ان جو ڪلڻ ڪيڪار ئي بس عيد آ،

گل ۽ بلبل جي طرح معشوق ۽ عاشق رهن،
تا چون هو ٻئي اهو هٻڪار ئي بس عيد آ،

جي گهري سر پي سڄڻ انڪار عاشق ڪي نہ آ،
عشق اڳيان حسن جو اقرار ئي بس عيد آ،

عشق وارن ڪي نہ لالچ نا طمع تر جيتري،
هن جي لاءِ دلدار جو جنسار ئي بس عيد آ،

لک شڪر لائق سدا آ قرب ڪافي يار جو،
اي دل نہ تڪ ٻي ڪنهن طرف پوتار ئي بس عيد آ،

جي وري ”صابر“ حقيقت ۾ ڪرين هڪڙي نظر،
جڳ سڄو آهي خوشي سنسار ئي بس عيد آ،

1981ع

خزان جو خاتمو ٿي ويو چمن ۾ تازگي آئي،

فڪر جي اڄ قندن ڪان جند ڇڏائي زندگي آئي،
بهاري جي هوائن سان خوشي ۾ مرڪندي آئي،

سڪل پن جي وڻن تان سڀ ڇڻيا ڇڻ ڇڻ ڪري آخر،
انبن ۾ ٻور آ جهليو عجب آسودگي آئي،

سلا ساوا وري اپريا اجهو ڪي سنگ ۾ نسريا،
مهڪندا ماڪ مارن جا ڦري فرخندگي آئي،

پکي پيارا منيون ٻوليون لنون تا آشيانن ۾،
چتون چو ٻول ۾ ڪوئل ڪٺان ڪُو ڪُو ڪندي آئي،

گلن تي خوب ڀنورا ٿا گهمن ڀون ڀون ڪندا ڪارا،
وڏي آ واهه جي رونق هتي تابندگي آئي،

اچو اي دوستو نڪرو ڪريون ڪو سير گلشن جو،
”خزان جو خاتمو ٿي ويو چمن ۾ تازگي آئي“،

ڪندا گجگوڙ ٿا بادل اچن برسات برسائڻ،
سنگهارن سانگ ڪيا ”صابر“ ڪٺي سارنگ جي آئي،

29 مارچ 1974

ڏس ديد ملي ديد سان تو پيار تي وجي
اکڙين جي اشـــارن ســـان تو اقرار تي وجي

چــپ بنــد دل خمــوش اکيــن جوش ۽ مــدهوش،
ڪيئن گوشـــ۽ تنهـا ۾ تو تڪرار تي وجي،

هيءَ دل نماڻي ڏس ته ڪيئن ڪســجي تي بي هٿيار،
بــيـدرد ان خــونــمــار جو تــو وار تــي وجــي،

زخمي جگر ٿئي تـ بــ ڪوئي رکي نـ مرهم،
هــر ڪــو تــو لــوڻ ٻــرڪــڻ لاءِ تــيــار تــي وجــي،

تنهنجي اگر مســيحا هڪڙي تي ديد حاصــل،
پــوءِ چــاڪ هــي ٻــره جــو بــيــمــار تــي وجــي،

آيــو اجــهــو اچــي تــو تســـڪــيــن هــڪ تـ ڏيــو،
ٻــيــو چــا ڪــپــي جــو يــار جــو ديــدار تــي وجــي،

”صـــابر“ ڪي هــاڻي ڪوئي دلبر دلاســـو ڏي،
ڏســـو دم لــبــن تــي آ مــتــان فــرار تــي وجــي،

22 اپريل 1972ع

من مندر ۾ آڳ مچائي روڳ لڳائي ويندي آهي،
هـڪـڙي هســـتـي اهـڙي آهـي تـن تـڙپـائـي ويـنـدي آهـي

ســوچيـان ٿو هي رشــتو ڪهڙو منگتو نـاهيـان ڪشــتو ڪهڙو
ســوال بــ آهي ســـســتو ڪهڙو، روح رنجائي ويـنـدي آهي

پيـار ڪري ڇو پري وڃي ٿي تنهن بن منهنجي ڪين سـري ٿي،
آخـر ڇـو هـوءَ ايـئـن ڪـري ٿـي جـو تـرســائـي ويـنـدي آهـي،

ڪڏهن تـ ٻولي ٻوليون منڙيون، ڪڏهن منجهي خط ڪڏهن ڇنڙيون
ويجهو ايئن جيئن ريـل جون پٽڙيون ايئن رلائي ويـنـدي آهي،

ريت پريت جي ڪو ڪو ڄاڻي ”صــابر“ ســمجهه ڪٿان ســا آڻي،
رمـز ڇـڏيـو آ جـنـهـن جـي راڻـي، هُـجَ هـلائـي ويـنـدي آهـي،

دلربا دلدار دلبر ناز نخرا ڏي ڇڏي،
اڄ اڱڻ هاڻي اڪين جا تون اشاري ڏي ڇڏي،

عشق آخر ڏوهه ناهي حق سمجهي ٿا ڪريون،
پاڻ پاتا پيچ پيارا خوف خطرا ڏي ڇڏي،

هي جسم تنهنجو اسم آهي جدا ڳاڻ قِسم،
چاهه پنهنجي جا چيم نرمل نظارا ڏي ڇڏي،

مان مٿائي پاڻ پنهنجو تو مٿان قربان ڪيو،
تون به مونکي ياد ڪر ٻيا سڀ سهارا ڏي ڇڏي،

تو ڪيا واعدا وفا جا سي به پورا وڃ ڪري،
جو ڪيا هِن تو رساما اڄ خدا را ڏي ڇڏي،

مان وفا تي سر ڏئي توکي ڪندس حاصل ضرور،
پرت جي آ ريت پل پرڪاش پارا ڏي ڇڏي،

10 مارچ 1990

ڇو مون ڪان رُسي تون وئين يار پيارا
نہ ڄاڻي ڄدا ٿيءُ جيءَ جا جيارا

پرين پرت جو پيچ مون آهي پاتو
ملڻ لاءِ منتڙا اڄان آهيان آتو

جدائيءَ جو جانب نہ ڪو جور ڇاتو
اچين جي لهي ويندا من جا مونجهارا

لڳو منهنجو آهي توسان نينهن ناتو
اڃا پِي نہ پنهنجو تو عاشق سڃاتو

رڳو تات تنهنجي آهي ڏينهان راتو
هڻان نينهن جا تو مان نروار نعرا

نہ ڏي بيوفائيءَ جو الزام مونکي
مليا مهڻا طعنا بہ هرگام مونکي

ڪيو سات تنهنجي آ بدنام مونکي
ڏسون آءُ ”صابر“ اڃا ڪير ڪارا

28 آگسٽ 1987

لٽيري جو چھرو چٽائي آ ڏسٽو

لٽيل دل کي هيڪر وسائي آ ڏسٽو

ڏسو پل تہ هي ديد ٿو ڪير ڏاهي
ڏسڻ پي اسان کي پيو نيٺ ناهي،
نماڻا ڪٽي نيڻ ڦاهي آ ڏسٽو

جتي روشني هئي اتي هو چراغ
جڏهن جهاتي پاتم ڏٺم دل جو داغ
سمائي وري دل ورائي آ ڏسٽو

نہ وينو اگر آهي هو ڪڏهن مون وٽ
پلا انهيءَ ۾ ڳالهہ ٿي ويئي ڇا گهٽ
انهيءَ کي تہ پوءِ ترسائي آ ڏسٽو

چلن جنهن جي مستاني عاشق ڪهين ٿو
ائين ناز نخرا ڪندي جو گهمي ٿو
سو چڙواڳ سر کي ڦاسائي آ ڏسٽو

هي ”صابر“ پلا ڪيسين انڌير رهندو
ڪڏهن خبر ايندي تہ اڄ خير رهندو
حسن عشق کي پي ملائي آ ڏسٽو

18 اپريل 1972

آمدِ راحت جا آهن ڏينهڙا

چو ڪيا ايڏا اٿئي اوسيئڙا،
راهه تي ٻاري رکيا ٿي ڏيئڙا،

خوش رهڻ جا خواب هر ڪو ٿو ڏسي،
پر ڏکيا هن ڏيهه ۾ ڏو ٿيئڙا،

واٽ هر ڪا آهي پنهنجي واسطي،
چو لڪي پائي هلين ٿو ليئڙا،

ملڪ جا مارون نهارن ٿا مٿي،
ويٺا سارن ٿا وسن ڪي مينهڙا،

آسمان تي اڄ به بادل ٿا يَجن،
جهمر ٿا جوڌا هٽن جهانگيئڙا،

سور سانديا هر سِسيءَ آهن سوين،
ڇا اڃا سهندا رهن سانگيئڙا،

چو خوشيون خاموش ٿي آهن ويون،
ڪو پتو توکي به آ پانڌيئڙا،

هي بڌو پيغام "صابر" آ هتي،
"آمدِ راحت جا آهن ڏينهڙا"

27 مارچ 1986

ياد آ

زندگيءَ جو ڪو زمانو ياد آ،
وقت جو هر هڪ فسانو ياد آ،

ڪهڙا ڪهڙا ڪِيس ٿيا ڪنهن ڪي چوان،
درد جو هر داستانو ياد آ،

ظلم زوري ۽ زبردستيءَ ٿيو،
خون جو ناحق نشانو ياد آ،

بي سرو سامان ڪي بي گهر ٿيا،
ڪنهن جو لٽجي ويو خزانو ياد آ،

دل ٽٽي ڪنهن جي جگر ڪنهن ڪان چڳا،
۽ جليو ڪٿ آشيانو ياد آ،

لاش هر هڪ شهر واهڻ ۾ ويا،
سو حشر تازو توانو ياد آ،

نور چشمن جو نظر اڳيان ڪسڻ،
تن جو هر دم تازيانو ياد آ،

هيئن تہ بيدردي اڳي اهڙي نہ ٿي،
بي حسي اي حڪمرانو ياد آ،

ڪيئي ڪونڌر ويا ڪپائي ڪنڌ پر،
خواب ڏيئي ويا سهانو ياد آ،

ديس جي ذرتيءَ سان رڪجي ٿو پيار،
اهڙو ئي هر دم ترانو ياد آ،

سڀ اداسي ديس واسي ڇا ٿيو؟
دورُ ٿيو اهڙو ديوانو ياد آ،

هاڻي غور وفڪر جي آهي گهڙي،
هي ڏنو آهي بيعانو ياد آ،

قيد ۾ ڪو ۽ ڪڙيون ڪنهن کي لڳيون،
قافلو ڪيئن ٿيو روانو ياد آ،

جنهن کي اسلح سو بڻيو قانون دان،
هي تحفظ جو بهانو ياد آ،

ظلم هو انڌير هو ”صابر“ سڄو،
ڪيئن ڪسيو ويو آستانو ياد آ،

15 اپريل 1991ع

قربان ٿيا ڪيئي حسين مست قدم تي،

ڪنهن کي ڪو لڳو پاسو تہ ڪو ويٺو آ لم تي،
بس خالي ٿين ڪيسا ٿا هن ريت رسم تي،

زيبائشي سامان حڪومت تہ ڪري بند،
سينگار سڄا راڄ ٿا ڪن ڪنهن جي رقم تي،

ڪري لعل وري لب ڪي لپسٽڪ جو هٽن ٿا،
پوءِ بوسي ڏيڻ ڪاڻ دلاسي تي ڪو دم تي،

ڇا ڏار ڪجل ڪاري جي ڏس ڪيئن ٿا ٿاهن،
تلوار کي ڇا آهي مجال ان سان قسم تي،

وري واهہ جي رنگت ٿا سڄي منهن کي مکن،
ڄڻ ٿاندا ٿا جرڪن ڏسو ڪنهن جي چلم تي،

واهہ واهہ ڦٽي آهي گهٽي هن جو ڪٽي،
وارن کي هٽي ناهي اٽي ڪنهن جي عِلم تي،

وارن ۾ هي پرون تي ڇا چمڪاٽ ٿا ڏسجن،
شرمايو ستارن آ ڏسي چنڊ جسم تي،

چا ننهن جي مٿان سونهين ٿي ناخون جي پالش،
ڪري مهندي رتا هٿڙا هلي ڪنهن جي رسم تي،

ڏسي پير ٻــ هٿڙن جي نزاڪت جيان ”صابر“،
”قربان ٿيا ڪيئي حسين مست قدم تي“

16 **آگسٽ** 1972ع

پيدا ڪيو جهان ۾ هڪ اضطراب ٿي

منهنجا منا مون آ ڏنو هڪ رات خواب ٿي،
چهرو آ چڻ ڪ تنهنجو هڪڙو حباب ٿي،

منهنجو جڏهن ڪان واسطو توسان پرين پيو،
تو پڻ ڪيو آ وقت ئي ان ڪان حجاب ٿي،

بيڪار جي ڦرين تون ت ب ڪار ٿو ڪرين تون،
قاتل آ نام تنهنجو قتل ئي ڪساب ٿي،

تنهنجو نظريو ناز آ پر نياز چو ن آ،
تنهنجي ادا ب نيڪ مهربان شتاب ٿي،

تنهنجي روش مون آ ڏني تنهنجي چلن ڏني،
”پيدا ڪيو جهان ۾ هڪ اضطراب ٿي“،

”صابر“ ڪي ديد تنهنجي دائم ڪيو مريض،
آئين پڇڻ ن ڪڏهين ڪهڙو عذاب ٿي،

1972ع

ڏس ڏينهن ختم ٿي سارو ويو سج جو ٻه نشان آ ڪونہ رهيو
او وعده شِــڪن! تنهنجي واعدي جو باقي ٻيو گمان آ ڪونہ رهيو

هڪ راز هيو تو وٽ منهنجو ٻيو حال ڪندس ڪنهن ســان دل جو
رقيب ٿيا ســـي هت منهنجا تنهنجو بہ مهربان آ ڪونہ رهيو

هڪ واعده وصـــل جو توئي ڪيو، ليڪن آ ســبب وچ ڪهڙو ٻيو
يا دل ۾ هيُئي ڪو ٻيو رايو ڪنهن ڪنهن ڪان پڇان آ ڪونہ رهيو

مـان تنهنجي راهہ نهاريان ٿو، هر واٽ اڇڻ جي ٻهاريان ٿو
اٿي وقـت اچڻ جو هـاڻي منـا بـاقي ٻيو زمـان آ ڪونہ رهيو

بيتـاب ڪئي ڇـا لئہ دل ٿي آ پهچ ســگهو ڏي ڪـائي خوشـي
بس خيـال وهم ٻيو ڪهڙو ڪيـان ڪهڙو مـان ڪيـان آ ڪونہ رهيو

تون منهنجي تصـور ۾ آهين اچ مهر مونتي ڪري ڪـا ســائين
اڄ جهڙو پريشـــان ”صـــابر“ ٿي ٻيو اهڙو پريشـــان آ ڪونہ رهيو.

اڄ يار جي چشم ۾ خونمار بيٺو آ
ڪري خير خدا يار سان اغيار بيٺو آ

پنهنجي تہ دل انهيءَ ڪي چاهي نہ اڄ ڏسڻ
پر ڇا ڪريان جو ان ڪي اعتبار بيٺو آ

ڏسي روپ يار جو بس ڳوڙها وهن اکين مان
مان اڄ ايئن ٿو سمجهان بيزار بيٺو آ

زخمي ڪري ڪي ڪيئي ماري ڇڏيا اٿائين
ان جو پسي ڪو جلوو هر بار بيٺو آ

ڪٺي پيلو دل هلي آ سهٽي جان ملڻ لاءِ
ڇا ڪاڻ جو پريںءَ پر پوتار بيٺو آ

هٿ جلد اِتان يار ڪو جلاد اٿيئي
”ننگي ڪيو اکين جي تلوار بيٺو آ“

”صابر“ تون بڻجي بلبل يا مثل پونر جي
هتان اڏر جلد گلڙن سان خار بيٺو آ

23 **اپريل** 1972ع

سيڻ وارن جا ناهيون سنگتي، قرب وارن جي قدمن ۾
يار سـچي تان گهوريون سـر ڪي عمر گذاريون ادبن ۾

ڪـڏهـن ڪـنـدو هــو روح رهــاڻــيــون
ڪـڏهـن ڪـنـدو هــو مــنــڙيــون ڳــالــهــيــون
ياد اچن ٿيون اهي ڪهاڻيون، جيڪي ڪندو هو قربن ۾

مــون ڪــان وچــڙي ويــو آ هــاڻــي
نــيــٺ تــہ مــلــنــدو اڄ نــہ صــبــحــاڻــي
موهيو مونکي جنهن جي مـاڻي، دارون آ سـو دردن ۾

ٿــاهــي هــنــيــائــيــن ڪــان ڪــا پــاري
ونــي لڳــي آ اهــڙي بــيــمــاري
عمر گذر هيءَ ٿيندي سـاري، ”صـابر“ جي هاڻي صـدمن ۾

تاريخ: 1973ع

درد وارن کي دلاسو ڏيو مٺا دلدار جو
چو پلا ڪنهن نا پڇيو آ حال هن بيمار جو

ڏس تہ ڪيئن رڙندو ڇڏن ٿا هي دنيا وارا مريض
بيرحم ظالم ٿيو هر فرد هن سنسار جو

گر تڙپ ۾ ٿا ڏسن ڦٿڪي ٿيي ڪجهہ نہ ڪڇن
ڪو نہ ٿيو احساس آهي ڪنهن کي هن آ راز جو

ڪين بيتابي پڇن بي جان ٿا توڙي ڏسن
بس چڙو وينا چون آهي اثر اسرار جو

ڏس مرڻ تي هان پيو تہ بہ ڪو نہ ٿو دارون ملي
مرض محبت لاءِ مٺا دارون آ هڪ ديدار جو

”صابر“ صرف هڪڙي جهلڪ ديدار دلبر جو پسيو
پر دوباره هر گهڙي غم ٿو ستائي يار جو

1972ع

منهنجو توسان پيار آ ڪيئون اقرار آ

هلي آ او سهڻا، توسان ڪهڙو تڪرار آ

منو ٻول تنهنجو ماري، سدا ساهه توکي ساري
سکيو رهه سدائين تون، ملڻ هڪ وار آ،
منهنجو توسان پيار آ

پتو ناهي تنهنجو پورو، رليم رات ڏينهن سمورو
نڪي ياد نالو تنهنجو، نشان نروار آ،
منهنجو توسان پيار آ

ماندو آهي منهنجو من، ڪيو آهي تو ڏي ڪن
ڪڏهن پنهنجي ”صابر“ جي، لهڻ ڪائي سار آ،
منهنجو توسان پيار آ

1 آگسٽ 1985

مٺآ تو سوا مان وساريو زمانو
ڪري اڄ ملاقات لاءِ ڪو بھانو

لٿائي ھي تن من مٿان تو ڇڏيو آ
چريو ھت دنيا وارن مونکي سڏيو آ
کپائي ڇڏيو مون خوشيءَ جو خزانو

نہ مک تي وري مرڪ موٽي اچي ٿي
رڳو تات تنھنجي اندر ۾ مچي ٿي
سڄو مان صبر جو ويم پي پيمانو

وڻي مونکي تنھنجي وئي آھي صورت
پلا مان ڪندس ڇا بئي ڪنھن جي مورت
ڪندو ڇا ڏسي خواب ”صابر“ سھانو

8 جنوري.... ع

پڇي پورا ڪرين ڇو ٿو جڏهن تڪميل تون آهين
ڪرين ٿو مختصــــر مونکي جڏهن تفصـــيل تون آهين

وڇوڙي ۾ ورهيــہ گذريــا، ڪيــءِ جـانـب جـدائي ڇو
وســـاري ڪيئن ويهان تو ڪي منا تحصـــيل تون آهين

ڏســـــان ڇـا ڏيهــہ ۾ ڏوري ڪنيو توڪي تڪي توري
هـلـيـو آ اڄ وري اوري ٿـيـو ڪـڙپـيـل تـون آهـيـن

پلي جـانءِ يـار ڪر مـاڻـا، اســـان جـا عرض ويڳـاڻـا
الائـي ڪـٿ اتـي ٿـاڻـا ڪـنـدو تـبـديـل تـون آهـيـن

وڇوڙي ۾ ورهيــہ گذريــا، ڪيــءِ جـانـب جـدائي ڇو،
وســـاري ڪيئن ويهي ”صــــابر“ منا تحصـــيل تون آهين.

حسينن جي هجي بازار ديوانہ ليي پوندا
ڪنـدين شـــمع اگر روشـــن تـہ پروانـہ ليي پونـدا

نہ ظاهر ســـي ڪڏهن ٿيندا ســـدائين ســـور پيا ســـهندا
ڪـٿـي محوِ محبت ۾ بہ مســـتـانـہ لـيي پونـدا

نـہ ڪر مئي نوش ڪوئي غم اجـايو ٿو رلين هردم
ڪنـدين ڳولهـا جي ڳوٺن ۾ بہ مئخـانـہ لـيي پونـدا

اهو آتڻ پســـان مـان شـــل جتي محبوب ڪئي محفـل
نشـــان تنهنجـا بہ ظـاهر هن ســـي ويرانـہ ليي پونـدا

اداســـي تون نـہ ٿي ”صـــابر“ پڇر پيـارن جي ٻُڌ هر هر
انهن ڳـالهين انـدر پنهنجـا بہ افســـانـہ ليي پونـدا

7 سيپٽمبر 1990ع

ٽيو دل جو توسان سودو ساري عمر پيو گذارجاءِ
ڪيو جيڪو آ تو واعدو اهو توڙ تون نيائجاءِ

منهنجي دل تي ٻڌجي ويو آ تنهنجي پيار جو نشانو
ڪنهن ڪنهن کي مان ٻڌايان دل جو اهو فسانو
سڀ سورتون وساري هيءَ دوستي نيائجاءِ

جنهن لاءِ ٿي مان تڙپيم سو چوندي آ ڪنيم
رهي ڳالهه باقي ڪهڙي توسان اچي مليم
مونکي وڏي اميد آ ساٿي نه تون ستائجاءِ

دنيا پلي ڏي مهڻا سڪ ۾ اهي ٿيا سهڻا
هڪ پل نه تون جدا ٿي رهه ساڻ مونسان سهڻا
هليو آءُ بي ڌڙڪ ٿي پوئتي نه پير پائجاءِ

24 سيپٽمبر ....ع

امانت

ساٿ پنهنجو سدائين سلامت رهي
پل دنيا سان اسان جي عداوت رهي

چو چنون پاڻ کي ڏيهه ڏهڪاءَ کان
پنهنجا واعدا نڀايون رفاقت رهي

تون به منزل تي پهچڻ جي ڪوشش ته ڪر
هٿ هٿن ۾ وفا جي علامت رهي

چو نه تنهنجو قدم منهنجي وک سان وڌي
فاصلا سڀ ختم ٿين نه خيانت رهي

چا ائين اڳ نه ٿيو جيئن اسان ٿا ڪريون
سوپ حق جي آ ثابت صداقت رهي

پيار ”صابر“ ڪيو پيار هر ڪو ڪندو
سانڍي سڪ ٿا رکون سا امانت رهي

غزل

غير آ غير تہ پنهنجو بہ پرايو يارو
هي حالات ڏسي هوش سنڀاليو يارو

ڪين تا ڏڪ ڪان ڏڪون بڪ ڪان ڇو بيزار ٿيون
اسان فاقن ۾ بہ اڱ آهي گذاريو يارو

جاگرافي ڪٽي ڪان ڪٽ آ اسان جي تاريخ
سي ورق ڪول انهن ڪي نہ وساريو يارو

همتِ مرد تہ آ مددِ خدا
پوڪ تي پوڪ ڪري پوڪ پچايو يارو

ها ڏنيون ملڪ جون موجون بہ سرؤن سر
هاڻي بد تر هن خدشات نهاريو يارو

پنهنجي هن ديس جي دامن ڪي وٺو
ديس آ ديس اسان جو نڪي ڏاريو يارو

زور هڪ جو نہ هلي سگهندو بہ ٻارهن آهن
ملي هڪ ٻي سان وري زور لڳايو يارو

نہ ڪي آرام نہ راحت نہ ڪوئي چين ڪپي
ڪجهہ پاڻ پتوڙي بہ ڪمايو يارو

ويهي ايئن نہ اجا وقت وڃايو ”صابر“
جو قدم اڳتي آ ان ڪي ئي وڌايو يارو

1 فيبروري 1973ع

حالات ناسازگار

جاڳي جاڳي رات انڌاري گذري تي،
ڏينهن ڏني جي پهر نہ ڪائي وسري تي،

هر پل آهي خبر تہ چوري ڌاڙو آ،
اغوا _ قر قتل جي نوبت نڪري تي،

پنهنجون راتيون مان سپنن ڪي تو سونپيان،
نفرت جي هيءَ آگ هتي چو ابري تي

پيار بہ پيدا تيندو آهي، پيار منجهان،
ويرن جي وک ويڙهہ اندر چو نبري تي،

ويل نہ واپس ايندي آهي جاڻ اها،
ماڳ تي ماڻهو ايندو آس تہ ايري تي،

امن امن هر روز گهري هت باشندو،
ڪنهن وٽ امن جي مهٽي مورت اڪري تي،

نيٽن مان تو نير وهايان پر ”صابر“
قوم اسان جي چو نہ اجا يي سڌري تي،

تنهنجي دنيا جو نقش ٻيو آهي
منهنجي دنيا تہ گول آ ساٿي

توکي منهنجي وڻي نٿي صورت
پر منو تنهنجو ٻول آ ساٿي

منهنجي وس واڳ ناهي ڇا ڪريان
تون رهين دور ٿو بي ڊول آ ساٿي

ديد دلبر آ تنهنجي درشن لاءِ
ويهہ تون اڄ تہ ڪول آ ساٿي

ٻڌي ٻول تنهنجا اي مٺا ٿيو مونکي اندازو
خوشـــين جي توکي نــاهي خبـر آهيـن جنـازو
رڳـو تـن اتـي تـازو نـہ تـہ انـدر ۾آزار ٿـي

27 سيپٽمبر 1984ع

شرم وحياء جو پتلو آ سيکو سچاٽي
عــورت ذات عــجيــب آ، جـا ڄـاٽـي ۽ واٽـي
ٿـي راٽـن ڪي راٽـي ريـهـي رڪي ريـب ۾

10 آڪٽوبر 1984ع

تو سوا محبوب مان ڪاڏي وڃان ڪنهن سان ملان
ڪير ايـنـدو مونـڏي دلبر ڪنهن ڪي ڪيڪـاري ڪلان
ڪي نظـارا منهنجي نيٽن پي ڪيـا محفوظ هن
تنهن ڪري اويار ڪڏهين ڪين ٿو روئي ســـگهان

12 آڪٽوبر 1984ع

قطعو

محبت مٺڙين ڳالهين سان آ نفرت بد ڪلاميءَ ڪان
جو ڪنڌ جهڪي سو ڪنڌ ڪپيو ڪنهن جابر جي تہ سلاميءَ ڪان
هي ديس جي ڌرتي هاٺي دليرن شـــهزورن ڪي پرتي آ
غيرتمند انهيءَ ڪي ســـانديي رڪندا غير غلاميءَ ڪان

قطعو

اي ڏٺي تو در جهڪن شاهه وگدا
با ادب مان يي ڪريان تو التجا

يا خدا يا عاقبت بالخير ڪر
هن جهان وارن ڏنا آهن ڏجها

تنهنجي قدرت ڪنهن نه سمجهي آ سگهي
معاف ڪر منهنجون خطائون يا خدا

قطعو

ڪي سوڍا سيج سجائي ويا
ڪـــي جـــوڏا جـــڳ جـــياري ويـــا
ڪـــي مـــاڻـــڪ مـــوتـــي مـــيـــڙن ٿـــا
ڪـــي هـــيـــرا هـــيـــرا ڏاري ويـــا

25 جنوري 1987ع

واسينگ جيان زلف جنين مونکي ڏنگيو آ
واهه واهه مروٽي تو تنين کي به ڏنگيو آ

ابروءَ جي ڪمانيءَ مان پنبڻن جا ڪدين ڪان
اکڙين جي اشـــارن کي به تو ڪين ڪنگهيو آ

***

سڄڻ سور ايذا ڏئي ڪر نه ساٽو
اوهان کي هي منهن عرض آ نماڻو

مان انســـان آهيان ڪيو پيار آهي
هوس حرص تي مان به ناهيان وڪاڻو

قطعو

اهو تو نہ چاتو مون ڪيئن ڏينهن گذاريو
الائي بہ چا ڪئون تو واعدو وساريو
ڪيءَ پاڻ انجام ايندس سياڻي
متا ڏينهن سارو مون ويني گذاريو

17 سيپٽمبر 1984

بيت

ظالم ٿو ڪرين ظلم تون چاڪاڻ سدائين
پر واحدِ قهار بہ آ تنهنجي متاهين

19 سيپٽمبر 1984ع

قطعو

اڄ اڱڻ تي محب منهنجو مرڪندو ايندو وري
چاهہ پنهنجي ۾ ڪئي جنهن دل ڪٽي منهنجي چري
دم اگر هڪڙو پري ٿي بيقراري ٿي وڌي
ننڊ ۽ آرام ڪونهي جان ۾ پئي آ ڀري

5 سيپٽمبر 1985ع

قطعو

اڄ ڪيو آ تو سڄڻ واعدو وفاداريءَ جو
تو ڪنيو اهڙو قدم آهي قربداريءَ جو
هي نہ آ واپار جنهن ۾ ڪو نفعو نقصان ٿئي
ڪنهن جي دل راضي ڪرڻ آ ڪم رضاڪاريءَ جو

16 سيپٽمبر 1984ع

قطعو

مُنهن اگهاڙيون مينڊريون ڏسي ڪير چوي
رئو تہ رڪيل آ ڳچيءَ ۾ سو مٿي ڪين پوي
چارو ناهي چوڻ جو پر روح بہ نہ ٿو رهي
شل تن ڪي شرم پوي جو پردي ۾ بيهر پسان

5 آڪٽوبر 1989ع

قطعو

جهڙا گل گلاب جا تهڙا پهرن ويس
اڃن وارن واريون هٽن ڪارا ڪيس
لُڏن لمن ڪيئن ٿيون مارن نٿيون ميس
لڏي ويا درويش ڪيئن ڏسن ها منهن اگهاڙيون

16 آڪٽوبر1984ع

قطعو

ڏٽِي تنهنجي دنيا گهڻي آ نرالي
شهنشاهہ گداگر بہ تو وٽ سوالي
غريبن جو تون ئي نگهبان آهين
تون بخشيندين بندا مُلان ۽ مَوالي

25 سيپٽمبر 1984ع

اچين جي اگڻ منهنجي لال وڳو پائي
چميون ڏيئي چاهہ سان توکي ڳل لائي
سيني ۾ سمائي درد سمورا دور ڪيان

3 نومبر 1984ع

عشق وارن جي اکين ۾ اشڪ نت جاري ڏنم
انکري تصـــوير تنهنجي مون بنائي ڪانـہ آ
مســـڪرائڻ تـنـهـنـجـو ٽـڙنـدڙ گـل جـيـان
پـيـن ڪـي ڪـلـنـدي مـلـي خـواري ڏنـم

****

چو نہ چاتين ڪي کيو چاڙيون چلي
تـہ بـہ اســـان جورت ســـت ســـنڌ جي بلي
مـنـهـنـجـو مـارن ڪـي اهـو پـيـغـام آ
پـل اســـان جـو لاش مـتـيءَ ۾ مِـلـي

9 ڊسمبر 1984ع

نگاهون تيز خنجر جان هٽين ٿو گهوري گڙ پائي
اهو انســـان ڪهڙو خوش ٿئي جو بئي کي تڙپائي

8 ڊسمبر 1984ع

واهہ جي رونق واهہ جي محفل
واهـہ جـو مـاضـــي واهـہ مســـتـقـبـل
لـــوڏا لـــهـرون لـــڙهـــي لـــڏو آ
اســـيـن بـہ پـنـهـنـجـو ســـاحـل

اهڙي منزل تي اچي چڪو آهيان،
پوئتي هٽڻ لاءِ ضمير اجازت نٿو ڏئي،
اڳتي وڌڻ کان دل مجبور آهي،

****

ورائي ويرن کي ڏيڻ ويڻ آئي،
سيئي چئو اسان جي اها ييڻ آئي،
نہ ڪي بند جو پئو سزا جو ڪو خوف،
نياپي نئين سان پري نيڻ آئي.

قطعات

ڇا پڇو ٿا مان ڪهاڙي ڇا ڪريان
عيد تي آيو نہ جاني ڇا ڪريان
ڪو شريڪِ غم نہ دنيا ۾ رهيو
ڪا نہ آئي آ نشاني ڇا ڪريان

ڪجھ غور ڪر غريب جي تنهنجي هٿ آ حياتي
سيني ٿڌي سان سوچ نہ ٿي جانب جذباتي
ڇو پيار ڏئي ايڏو ٿي پر پرو بيٺين
هيڙي ڪا منهنجي ٿيندي حالت نہ سڃاتي

11 نومبر 1984

اکين ڪي اڄ مون ڇيو ڏسي ڇپ ڪيو
هي دنيا جو ڏنڊو آهي ايئن هلندو پيو
هر ڪو بي وفا ٿيو آهي هت هن دؤر ۾

7 جولاءِ 1985

وستيءَ وستيءَ ويراني شهرن ۾ دهشت گردي آ
اوٽ امن جي وٺي ڪري ٿو حملو تنهن ڪي وردي آ
ڏينهن ڏني جو چوريون ڌاڙا اغوا قرلٽ جاري آ
هن موسم ۾ منهنجا سائين آئي ڪٿان بي دردي آ

باغ جو باني هيو سو باغبان ڪاڏي ويو،
مالڪِ محفل هيو سو پاسبان ڪاڏي ويو،
ان شِوالي ۾ اها محفل اها رونق نہ آ،
سنت چترو رام هو سو مهربان ڪاڏي ويو،

20 جون 1973

وري ڀي حسرتون رهنديون ڇڏيو ڇاهي دنيا وارن،
انهن ڪان ڪنهن پڇيو ڀي آ سڏيو ڇاهي دنيا وارن،
اسان زر جي تہ زنجيرن ڪان مَس آزاد ٿيا آهيون،
اسان راهي رٽن جا هون گڏيو ڇا هي دنيا وارن،

1981ع

ليڊرن جا ٻار ٿا ٻاهر پڙهن، حاڪمن جا ٻار ٿا ٻاهر پڙهن،
هت بہ آ تعليم جو چرچو وڌو داخلا لاءِ مسئلا ٿا منهن چڙهن،
ٻار هاريءَ جو اگهاڙي انگ آ جاءِ تنهن کي ڀي تڏي تي تنگ آ،
ٻار واپاريءَ جي پٽ جا ٿا وٽن، ليڊرن جا ٻار ٿا ٻاهر پڙهن،

20 جنوري 1986ع

اقوال زرين:

آزمايو ويندو:

1. بهادر مقابلي جي وقت
2. مستقل مزاج (بردبار) مصيبت جي وقت
3. امير مفلسيءَ جي وقت
4. عورت جي محبت بک (فاقہ) جي وقت
5. دوست ضرورت جي وقت
6. بهادر (بردبار) ڪاوڙ جي وقت
7. شريف وعده خلافيءَ جي وقت

دوستي نہ ڪجي؛

1. لالچيءَ سان
2. بدڪار ۽ مڪار سان
3. دوست جي دشمن سان ۽ دشمن جي دوست سان
4. مغرور سان
5. اڻ ڄاڻ ۽ بخيل سان
6. بيوقوف ۽ ڪوڙي شاهدي ڏيندڙ سان
7. جنهن شخص کان والدين منع ڪن

ظاهر نہ ڪجي:

1. ڪنهن جو عيب
2. دل جو راز
3. پوري طاقت
4. امانت
5. سفر جو طرف

6. واپار جو نفعو ۽ نقصان
7. زياده ضرورت

پڇ پري:

1. بري صحبت کان
2. الزام لڳڻ جي جاءِ تان
3. جهيڙي ۽ ڪيس کان
4. نشئيءَ جي مجلس کان
5. غيبت ڪرڻ ۽ ٻڌڻ کان
6. فحش ناولن ۽ رسالن کان....
7. وڏيري کان جڏهن سُجو ٿئي
8. ڪميني کان جڏهن دولت مند ٿئي

ڀروسو نہ ڪجي:

1. ڪکر جي ڇانوَ تي
2. ڏاري عورت جي پيار تي
3. خوشامدي جي تعريف تي
4. مطلب پرست جي دوستي تي
5. جواريءَ جي مالداريءَ تي
6. ڪاڏي پيتي جي دوستيءَ تي
7. تندرستي ۽ زندگيءَ تي
8. دولت تي

شڪايت نہ ڪجي!

1. پنهنجي قسمت جي
2. زماني جي

3. اولاد جي سامهون پنهنجي وڏن جي
4. پنهنجي (ذاتي) گهر کي تنگ سمجهڻ جي
5. غلطيءَ ۾ بہ ماءُ پيءُ ۽ استاد جي
6. غير جي سامهون دوست جي
7. زال جي سامهون ساهرن جي
8. موڪلائڻ وقت (ڪان پوءِ) پنهنجي مهمان جي

ضروري تہ آهي!

1. جهڙيءَ صحبت ۾ رهجي اهڙو ئي ٿجي
2. هرڪم ۾ جلدي ڪجي ۽ نقصان نہ پهچي
3. دنيا سان دل لائجي ۽ پشيمان نہ ٿجي
4. همت ۽ مردانگي کي شعار بنائجي ۽ گوشہ نشين ٿجي ٻي سان پڄي نہ سگهجي
5. گهٽو ڳالهائجي ۽ ڪوفت نہ ٿئي
6. عورت جي صحبت ۾ ويهي ۽ رسوا نہ ٿي
7. ٻي جي جهڳڙي ۾ پوي ۽ مصيبت ۾ نہ ڦاسيي

نہ ڪائجي:

1. گهٽي خوراڪ
2. هر ڪنهن جي سامهون
3. گهٽيءَ ٻڪ ڪان سواءِ
4. بازار ۾ بيهي
5. حرام جو مال
6. هر ڳالهہ تي قسم

قبول ڪجي:

1. نصيحت واري ڳالهه چاهي ڪوڙي هجي
2. ڀاءُ جو عذر چاهي دل نہ مڃي
3. دوست جو تحفہ چاهي حقير (گهٽ) هجي
4. غريب جي دعوت توڙي تڪليف اچي
5. والدين جو حڪم چاهي ناگوار هجي
6. پنهنجي غلطي چاهي ذلت ٿي
7. نيڪ زال جي محبت چاهي اها(زال) بد صورت هجي.

هار (شڪست) مڃجي

1. علم ۽ هنجر جي اظهار ۾ استاد ڪان
2. زبان هلائڻ ۾ عورت ڪان
3. وڏي آواز سان ڳالهائڻ ۾ گڏهه ڪان
4. بحث ڪرڻ ۾ جاهل ڪان
5. ڪائڻ پيئڻ ۾ پيٽيءَ (ساٿيءَ) ڪان
6. مال خرچ ڪرڻ ۾ وڏائي خور (هنيلي) ڪان
7. وڙهڻ ۾ زال ڪان

حماقت جي نشاني آهي!

1. بنا نيڪيءَ ۽ عبادت جي آخرت ۾ ثواب ۽ جنت جي اميد رکڻ
2. پاڻ بي وفائي جي عادت هوندي بين ۾ وفا جي اميد رکڻ
3. بد اخلاقي يا بخل هوندي سچي دوستي جي اميد رکڻ
4. آرام طلبي ۽ سستي سان گڏ مراد حاصل ڪرڻ
5. زال ســـان روز وڙهڻ جي باوجود گهر ۾ راحت ۽ سڪون جي اميد رکڻ

6. اولاد جي مذهبي تعليم ۽ تربيت ڏيڻ باوجود نافرمان ٿيڻ جي اميد رکڻ
7. بيماريءَ ۾ بد پرهيزيءَ سان تندرستيءَ جي اميد رکڻ

اڇي ٿي!

1. فضول خرچي ڪرڻ سان مفلسي
2. محنت ۽ ديانت ۽ ڪفايت شعاريءَ سان دولت
3. بي ادبي ڪرڻ سان بد نصيبي
4. يتيم جو بيوه جو ۽ واقف ڪار جو مال ناحق ڪائڻ سان بي برڪتي
5. بزرگن (وڏن) جي ڪچهريءَ ۾ ادب ۽ سمجهه
6. غيبت (گلا) ڪرڻ ۽ ٻڌڻ سان بيماري
7. مصيبت ۽ تڪليف ۾ صبر ڪرڻ ۽ شڪر ڪرڻ سان راحت

چلي ڙي چلي ڪٽِي بازار هلي وٺون ڀاڄي ڪا ڀلي،
گهرئون چون تا گوشت ڏي آٽي،
مڇي مهانگي چيو مهاڻي،
ڪائون ساڳ يا پلي، وٺون ڀاڄي ڪا ڀلي،

ڪوڙن قصن فسانن نہ اشارن جي ڳالهہ ڪر،
مون سان وري بہ منهنجي پيارن جي ڳالهہ ڪر،
سارو جهان سمهي تہ بہ نيڻن ڪي ننڊ ناهي،
تارا اٿي گواهہ ستارن جي ڳالهہ ڪر،

هاٿي تہ نہ نڪي هار نہ سينگار ٿو گهرجي
محبوب بہ واعدي جو وفادار ٿو گهرجي
ڇا ڪئون وڃي ڇڄي ٿي ياري ٻڌائجو
نسخو اهو ڇپائڻ نروار ٿو گهرجي

سنڌي زبان جا مسئلا

ٻه ماهي اسٽوڊنٽ نيوز ويوز، آڪٽوبر

اسان جي سنڌي زبان/ ٻوليءَ کي ائين ته نظر انداز ڪيو ويو، جو معلوم پئي ٿيو ته ڄڻ هن جو ڪو وجود ئي ڪونه هيو، مگر وري به همٿ ڪري اسان جي تعليمي ادارن ۾ ان کي ڪجهه نه ڪجهه جاءِ ملي ۽ بنيادي طور هيءَ ٻولي مستحڪم ٿيندي نظر آئي.

اسان جي ٻين ادارن، اهي ڪٽي ڇپائيءَ جا مرڪز هجن، يا سماجي، جنهن ۾ بزمون، ادبي انجمنون ۽ سنڌي ادبي سنگت هجي، انهن هن ٻوليءَ کي جاڳرتا بخشي. مگر اڄ ڏينهن تائين اسان جي ٽيليويزن تان اسان لاءِ ڪو به تعليمي پروگرام نشر نه ڪيو ويو آهي. جن جي اڄ ڪلهه اشد ضرورت آهي.

هونئن ته تعليم کي عام ڪرڻ، سنڌي زبان کي ترقي ونرائڻ لاءِ وڏا وڏا اعلان ٻڌجن ٿا، مگر ٽيليوزن وارو ذريعو اسان لاءِ الائي ڇو گونگو فلم آهي.

تعليم جو معيار: اسان جي تعليمي ادارن ۾ درسي ڪتابن جا ته انبار آهن، ۽ ٻار جو هنن ڪتابن جو بار به ڪونه کڻِ سگهن، ته اهي پڙهي وري ڇا سگهندا؟ تعليم کي مفت جاري ڪيو وڃي ها، مگر! هتي فنن جي ڀرمار آهي، روزانه خرچ ۾ تعليم جو خرچ به شمار ٿيڻ لڳو آهي جيڪڏهن ڀاڄيءَ جو خرچ ڏهه روپيا آهي ته پڙهائيءَ جو خرچ وري ڏهن روپين کان به مٿي ضرور هوندو، پوءِ اهو به هڪ ٻار يا ڪنهن ڪتاب وغيره تي ڇو نو هجي، هن کان اڳ سال ۾ هڪ دفعو ڪتابن جو خرچ هوندو هو، سو به برداشت جي اندر هوندو هو.

سنڌي اخبارون، رسالا ۽ ڊائجسٽ وغيره ته ڇپجن ٿا مگر اسان جو طبقو غريب هجڻ ڪري خريد به نٿو ڪري سگهي، پر فرصت نه هجڻ ڪري هو لائبريريءَ ۾ به پڙهڻ لاءِ نٿو پهچي سگهي. اسان جي زندگيءَ

ڪي ايترو تہ مصروف رکيو ويو آهي جو ماڻهو سک جو ساهہ بہ نٿو کڻي سگهي. اها ڳالهہ پنهنجي جاءِ تي آهي تہ علم کان سواءِ معاشي طرقي ٿيڻ ناممڪن آهي مگر گهڻ ۾ گهڻ غريب کي علم جي زيور سان تہ آراستہ ڪيو وڃي.

سنڌي ٻوليءَ کي سرڪاري حيثيت ڏني وڃي، اسان وٽ پهرين نمبر تي انگريزي ٻي نمبر تي اردو آهي، ۽ ٽئين نمبر تي سنڌي ٻولي آهي.

سنڌي ٻوليءَ ۾ اعلىٰ امتحان لاءِ سنڌي کي لازمي مضمون جو درجو ڏنو وڃي.

سرڪاري سرپرستيءَ هيٺ دفتري درجو ڏئي سرڪاري ادارن ۾ استعمال لاءِ لازمي قرار ڏنو وڃي.

”سنڌ ٽيڪسٽ بوڪ بورڊ“ جا درسي ڪتاب اڪثر غير سنڌي ماڻهن کان ترجمہ ڪرايا وڃن ٿا ۽ ڪمپوز ڪرايا وڃن ٿا نتيجي ۾ غلطين سان پريل ڪتاب بازار ۾ وڪرو ٿين ٿا، تنهنڪري اسان جي ماهر استادن جون خدمتون حاصل ڪيون وڃن.

اسان جي ٻوليءَ کي اهو بہ اعزاز آهي جو بر صغير ۾ ”قرآن مجيد“ جو ترجمو بہ پهريون سنڌيءَ ۾ ڪيو ويو، ان کان علاوه ڪيترائي ڪتاب ۽ ترجما آهن جيڪي اهڙين اهڙين خاصيتن ۽ صنعتن سان پرپور آهن جو دنيا ڏسي دنگ رهجيو وڃي. ان تي اسان کي فخر آهي.

تعليم حاصل ڪرڻ کان تہ اسان کي انڪار نہ آهي، مگر اسان غريبن کي ان ميدان ۾ اهڙي تہ هار ڏني وڃي ٿي جو اسين پاڻ ئي ميدان ڇڏي وڃئون ٿا.

اسان جي ٻوليءَ ۾ تحقيقات ڪندڙن کي همٿايو وڃي. ايم ايڊ، ايم فل ۽ پي ايڇ ڊي تحقيقاتي مضمون ڪڻندڙن جا مقالا شايع ڪرايا وڃن، جيئن ايندڙ شاگردن لاءِ رهنمائي بہ ٿئي ۽ ٻي طرف ادب ۾

تحقيقات ڪندڙن کان ادبي سرمايو وڌندو وڃي. اسڪولن مان گائيڊبيون ختم ڪيون وڃن. ذهين ۽ غريب شاگردن ۽ استادن جي همٿ افزائي ڪئي وڃ. قديم ۽ جديد ٻوليءَ کي سمجهڻ لاءِ ڊڪشنريون ڇپائي مناسب اگهه سان مارڪيٽ ۾ آڻڻ گهرجن، آخر ۾ ان ڳالهه جو افسوس سان ذڪر ڪرڻ کان نٿو رهجي سگهجي ته سنڌي ٻوليءَ کي جائز مقام نه ڏنو ويو آهي.

*****

استاد جا فرض ۽ ذميواريون مضمون (نثر)

نعيم الله ”صابر“

ٻہ ماهي اسٽوڊنٽ نيوز ويوز

استاد ورڊ بينڪ (قيمتي الفاظ) جو مئنيجر آهي ان سان گڏ اسڪول ۾ قوم جي قيمتي امانت يعني ٻارن کي تهذيبي، تمدني، جسماني خواه روحاني تعليم بہ ڏئي ٿو سٺي استاد جو فرض آهي تہ هو پنهنجو ڪم محنت ۽ انساني خدمت جي جذبي سان ادا ڪري ۽ ضروري آهي تہ هو شاگرد جي نفسيات کان واقف هجي، تدريس جي طريقي جي اهليت رکندو هجي ۽ شاگردن کي تعليم حاصل ڪرڻ لاءِ آماده ڪري سگهي، پنهنجا خيالات چڱيءَ طرح سان بيان ڪري سگهي.

شاگردن جي سنڀال هڪ مشڪل مرحلو آهي مگر نظرداري ڪرڻ استاد جي ذميواري آهي ان کان ڪو بہ انڪار نہ ٿو ڪري سگهي تہ ماءُ جي هنج ٻار جو پهريون مڪتب آهي، پر ان کان پوءِ استاد ئي آهي جيڪو ٻار کي انسان بنائي ٿو.

سٺي استاد لاءِ لازمي آهي تہ شاگردن جي مسئلن کان مڪمل واقف هجي ۽ انهن کي سهڻي نموني حل ڪري.

استاد بردبار، جفاڪش، خوش مزاج هجي،

خوش اخلاق ۽ خوش مزاج استاد ئي عوام ۾ پنهنجو اعلیٰ مقام حاصل ڪري سگهي ٿو.

استاد معاشري جي معزز شخصيت آهي، جنهن کي هر هنڌ عزت جي نگاهہ سان ڏٺو ويندو آهي. آڳاٽي زماني ۾ حڪومت جا اعلیٰ عملدار پنهنجي عزت ئي انهيءَ ۾ سمجهندا هئا جو هو سفر وقت وجي ڪنهن نہ ڪنهن استاد وٽ رهندا هئا انهن جي نظرن ۾ استاد کان وڌيڪ ميزز ۽ مهمان نواز ڪو ٻيو شخص نہ هو ۽ هو ان ڳالهہ کي فخر سان چوندا هئا تہ اسين استاد وٽ مهمان ٿي آياسين.

اُهي با اخلاق، رلڻا ملڻا، محبتي ۽ وهنوار جا سچا، لالچ کان بالاتر ۽ حرص کان پري هئا. انهيءَ سببن جي ڪري استاد کي مقبول شخصيت مڃيو ويندو هيو.

استاد کي وقت جو پابند رهڻو پوي ٿو جيڪڏهن پاڻ وقت جي پابندي نہ ڪندو تہ ان جو اثر شاگردن تي بہ پئجي سگهي ٿو، اهو استاد ئي آهي جيڪو عالم، فاضل، ڊاڪٽر، انجنيئر، صدر، وزير اعظم ۽ ٻيا ڪيترائي عملدار پيدا ڪري ٿو. ”قوم جي هر فرد جي تقدير آهي استاد“ ٻيا تہ سڀ هنرمند پنهنجو فن ڳجهو رکندا آهن پر ويچارو استاد ايڏو تہ سخي آهي جو هو پنهنجو علم تہ سيکاري ٿو پر ٻين کان علم سکي بہ ٻارن کي سيکاري ٿو.

سٺي استاد هجڻ لاءِ هو پاڻ اسڪول اندر يا ٻاهر اٿڻي ويهڻي، رهڻي ڪهڻي جي طور طريقن ۾ اهڙو ڪردار ادا ڪري جيئن پاڻ مثالي نمونو هجي جنهن مان شاگرد بہ سبق حاصل ڪري سگهن پر اڄ جا استاد نهن سيني ڳالهين کي وساري حرص ۽ لالچ جي پويان پيل آهن، معاشرو بہ انهن چند استادن کي حقارت جي نظر سان ڏسي ٿو.

جيڪڏهن استاد پنهنجي عظمت جو پاڻ محافظ نہ آهي تہ سندس هٿ ۾ جيڪا معمارن جي واڳ آهي اها ڍلي ٿي پوندي، انڪري مستقبل جي معمارن جو محافظ ٿي پنهنجو حق ادا ڪري جيئن شاگرد بہ ان جي پيروي ڪن.

حضرت علي ڪرم الله وجههٗ جو قول آهي ”شاگرد استاد جو اهڙو تہ گرويده ٻانهو آهي جنهن جي ڳچيءَ مان غلاميءَ جو ڳٽ موت کان سواءِ نٽو نڪري.“

بزم گلشن لطيف شڪارپور

جناب صدر مجلس! معزز سامعين، السلام عليڪم!

تـتـيءَ تـڏيءَ ڪـاهـ ڪـانـهـي ويـل ويـهـڻ جـي،
مـتـان ٿـئـي اونـداهـ پـيـر نـہ لـهـيـن پـريـنءَ جـو،
شاهہ

اها تہ سڀني کي سڌ آهي تہ سنڌي ادب قديم ادب آهي جنهن کي اجاگر ڪرڻ لاءِ سنڌ جي هر حصي ۾ ڪيتريون ئي ادبي جماعتون، سوسائٽيون ۽ بزمون، انجمنون قائم ڪيون ويون آهن. جتي ادب جا متوالا ادب جي پرچار ڪري اهو ٻڌائيندا آهن تہ اسان جو ادب جيئن قديم آهي تيئن اسان جي ثقافت بہ!

اسان جي ادب ۾ لوڪ ڪهاڻيون، گيت، غزل، ڏهيڙا، آکاڻيون، مضمون، تقريرون، بيت ۽ پهاڪا چڱيءَ طرح ڇٽا آهن. اگرغور سان ڏسبو تہ ان ادب کي اوسر ڏيڻ ۾ شاعريءَ جي حصي گهڻي ڪان گهڻي مدد ڏئي اسان تائين پهچايو آهي. اوهين قرآن شريف کي پڙهو ۽ هوڏانهن شاهہ جي رسالي جو مطالعو ڪيو تہ ڇا تِر جيترو بہ فرق ڪڍي سگهندؤ، نہ! ان لاءِ تہ شاهہ صاحب خود فرمايو آهي:

جـي تـو بـيـت ڀـانـئـيـا سـي آيـتـون آهـيـن،
نـيـو مـن لائـيـن پـريـان سـنـدي پـار ڏي،
شاهہ

ڪٿي تقرير هلندي تہ ايترو ڏيان ڏئي ڪونہ ٻڌبو جيستائين ان ۾ شعر يا بيت موجب مثال نہ ڇيا وجن مطلب تہ هر منجهيل مسئلي کي شاعريءَ ۾ آسانيءَ سان سمائي سگهجي ٿو. ڇاڪاڻ تہ نظم ڳائڻ ۾ سولو، سمجهڻ ۾ آسان آهي ٻڌڻ وارو غور سان ٻڌڻ جي ڪوشش ڪري

ٿو ۽ ڪڏهن بہ تقرير ٻڌڻ واري وانگر بيزاريءَ جو اظهار نہ ڪندو، ان لاءِ آءٌ چوندس تہ نظم جو نثر کان اتم درجو آهي.

انهيءَ ئي مقصد خاطر شڪارپور شهر ۾ هڪ نئين بزم ”بزم گلشن لطيف“ جو اڄ بنياد رکيو وڃي ٿو. 23 جنوري 1973ع افتتاحي مشاعره بہ ”سيرت النبي ﷺ“ جي موضوع تي منعقد ڪيو پيو وڃي جنهن جو سمورو انتظام محترم رحمت الله شوق جن ڪيو اهڙن جوانن ڪي جس هجي، هن مشاعري ۾ ڪيترن شاعرن، پنهنجي نڪور نظمن ۽ غزلن کي پيش ڪيو.

رهبرن جا پتا پيچرا منزل تي پهچائڻ لاءِ هوندا آهن مگر سچ کان هرڪو سرندو ٿو وڃي ۽ ڪوڙ ڏانهن ڪڏندو ٿو وڃي جيئن تہ هن بزم جو نالو ”بزم گلشن لطيف“ رکيو ويو آهي، اِن مناسبت سان مان هڪ راءِ پيش ڪندس تہ سهڻي لطيف جي رسالي مان هر سڏايل مشاعري ۾ منڍ کان وٺي هر بيت جو نمبروار ترجمو سمجهاڻيءَ سميت پيش ڪرڻ جو پروگرام بنايو وڃي ۽ ان تي عمل ڪرڻ جو عزم ڪريون. متان اسان جو مهربان رب جل جلاله اسان کي هن ڪوڙي دنيا جي ڪلورن کان بچائي پنهنجي پناهہ ڏي.

اميد آهي اسان جا دوست ادبي خدمت ۾ ساٿ وندائي بزم گلشن لطيف سان ساٿ ڏئي همدرديءَ جو ثبوت ڏيندا.

قريشي نعيم الله ”صابر“

ڪھاڻي ”ڀورل خان جي بستي“

هڪ ڏينهن مون شهر کان، واهڻ طرف وکون کنيون، هر کنهن چيو هي بستي آهي، بستي ڀورل خان جي، ڀلا هت کهڙو آهي انتظام، مون پڇيو ۽ جواب ۾، سڀ تي ويا خاموش! پر هڪ پير مرد اٿي چيو، خاموشيءَ کي ٽوڙي، هت، بادشاهي آ بادشاهي، مگر کنهن جي؟ هت ته يونين ڪائونسل جي آفيس به نه آهي، پوءِ هيءَ بادشاهي ڪڏهن ۽ ڪيئن وجود ۾ آهي اسان ته تاريخ ۾ به نه پڙهيو ۽ نه جاگرافيءَ ۾ کنهن نقشي تي نظر آئي.

بزرگ وراڻيو!

هت پوليس جو پهرو نه آ هت عملدار جو آکيرو نه آ، عدالت جو ڪمرو نه آ، اونداهين جو گهر آ اونداهين جو، سانجهيءَ تائين سويرو آ، پر ان کان پوءِ انڌيرو آ، محنت به اسان جي آهي مجيل خلقت به ڳوٺن ۾ آ گهڻي، پر تڏهن به نه ڪو آ داد نه ڪو فرياد اسان جو، اسڪولن جي خبر نه آهي ٻارن کي اسپتالون ٻڌندا آهيون، مگر اسان لاءِ نه نه؟؟ روڊ به ٻڌندا آهيون جن تي موٽر ڪارون هلنديون آهن، رات سڄي زوزات ڪري پر اسان وٽ واٽ (رستو) ڪچي آ، جنهن تي هلندي اڃان به آهي بيل گاڏي، هيءَ ڀورل خان جي بستي آ.

*****

چاهه جي ڇهنڊڙي

جيون ۾ جوڀن جي جوت جرڪندي آهي تہ جوانيءَ جو جوش جاڳندو آهي، اهڙيءَ عمر ۾ انسان ڪي ارتقائي طور عمل جو آسرو ئي امداد مهيا ڪري ٿو.

زندگيءَ جي انهيءَ زينہ تي پير پهچڻ شرط تنهائيءَ جي طوق ڪي ٽوڙڻ لاءِ پاڻ پتوڙڻ جي ڪوشش ڪندي ڪنهن بہ ساٿيءَ جي سوچ سيني ۾ سمائجي ٿي، مگر ساٿي ڪهڙو ۽ ڪٿي هوندو آهي، ان جي لاءِ اکين جون عادتون وجي هٽي هنڌ ڪن ٿيون. پنهنجي پسند جي پياري ماڻهوءَ ڪي پنهنجو پاڻ ئي پريت جو پيچ پائي، سڄڻ سمجهي ساهہ ۾ سانڍي سڪ ۽ سور جو سمو اچي ٿو، ۽ آهستہ آهستہ اهڙو اظهار ڪنهن نہ ڪنهن نموني نروار ڪري نينهن جو نياپو پنهنجي پياري تائين پهچائڻ جي پوري پوري ڪوشش ۾ قدم کڄي ٿو.

جڏهن اشارن جي عبارت سان اندر جو احوال اڳين ڪي معلوم ٿئي ٿو تہ محبت جي منزل ڏانهن همسفر ٻڌجي هلڻ شروع ڪجي ٿو.

ٻچپن جي بي سمجهہ ۽ بي مراد بيانن ۽ ننڍڙن نظارن جو نمونو جڏهن جيءَ ۾ جهاتي پاتي تہ پنهنجي عمر اناويهہ سال ۽ ساٿي بہ ستاويهن سالن ڪان ننڍو نہ هو، نينهن جي ننڍي هوندي واري ناتي ڪي نباهڻ جو عمل تہ ڄڻ امر آهي، انڪري پنهنجي جدا جدا پيچرن تان هلندي هلندي هڪڙي اهڙي هنڌ اچي هڪ ٿياسين، اسين وري موٽ ڪائي درد جو ڏوڏ ڏُڪائي ويناسين ۽ وري وري ملاقاتين سان اسان جي چاهہ ڪي ڇهنڊڙي پئي ۽ جذبا جاڳي پيا.

9 مئي 1987ع

واڪا منهنجي وس!

قريشي نعيم الله "صابر"

عام طور تي "صابر" هر موضوع تي لکيو آهي پر غزل سندس پسنديده صنف آهي. غزلن ۾ معاشري جي اوڻاين جي ڳالهه به آهي ته عشق ۽ محبت جو فسانو به آهي. پر ڪجهه غزل ته صابر جا جدت ۽ نواڻ جي رنگين اندلٺي پٽي ۾ سمايل نظر اچن ٿا. جيئن هن غزل ۾ دردن ۽ پيڙاهن جي ڳالهه ڪهڙي نه جدت جي رنگ ۾ ڪئي آهي:

جيئڙو جوين ساهه نه آهي
جئڻ ته انهيءَ سان ٿاهه نه آهي
هڏڙن جو آ پڃرو ماڻهو
جنهن تي ڪل ۽ ماهه نه آهي
ٽين ٽا گجگوڙ به تڙ ۾
وسڻ تي ويساهه نه آهي

هي غزل ته بس صابر جي جدت جو لازوال مثال آهي، جنهن ۾ پاڻ غزل جو پورو حق ادا ڪيو اٿن:

تو بن جڏهن بهارون آيون
نيڻن مان ڇو لارون آيون
ايڏا ويڇا وجهبا ٿا هن
تنهنجون ياد پچارون آيون
عيد ڪٽي خوشيون ايندي آ
منهنجي پاڳ مياروُن آيون

بهر حال "صابر" صاحب جا غزل جدت جي رنگينيءَ ۾ رڇيا پيا آهن. سندس غزلن ۾ روانيءَ جي چاشني به آهي ته موسيقي جي ستن سرن جي راڻِ به موجود آهي. سندس غزل اعليٰ پائي جي غزلن کان گهٽ نه آهن. سندس غزلن م موضوع جي ڪمي نه آهي. عشق ڪي وڻجي ته ڪيئي صفحا لکي سگهجن ٿا. معاشري جي برائين تي ويهي لکجي ته چڱو خاصو هڪ مقالو تيار ٿي سگهي ٿو. بهر حال هن مختصر مضمون ۾ ڪجهه ڳالهيون سمائڻ جي ڪوشش ڪئي اٿم. آخر ۾ سندس هنن سٽن سان مضمون کي پورو ڪجي ٿو ته:

مان سک جو آهيان سوداگر
ڪو ماڻهو مون کي مُرڪ ڏئي
پر حال ڏسي هي خيال ڪيم
هٿ بي ملهه ڪو لڙڪ ڏئي

وفا منظور علي چوهاڻ

N.A.Q
DIGITAL PUBLICATIONS
Pakistan- 03313051325